

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EKONOMICKÉ ŽURNALISTIKY

Životní úroveň v regionech České republiky
The Living Standard in Regions of the Czech Republic

Student: Martina Oravcová
Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jana Gibarti, Ph.D.

Ostrava 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra ekonomické žurnalistiky

Zadání bakalářské práce

Student: **Martina Oravcová**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 7202R020 Ekonomická žurnalistika
Téma: **Životní úroveň v regionech České republiky**
The Living Standard in Regions of the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Vymezení životní úrovně a její měření
3. Komparace životní úrovně v regionech České republiky
4. Využití řešené problematiky v žurnalistice
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

ČADIL, Jan. *Regionální ekonomie: teorie a aplikace*. Praha: C. H. Beck, 2010. 152 s. ISBN 978-80-7400-191-8.

JUREČKA, Václav et al. *Makroekonomie*. Praha: Grada, 2010. 332 s. ISBN 978-80-247-3258-9.

WOKOUN, René et al. *Ekonomika v prostoru: svět, střední Evropa, EU, OECD, ČR*. Praha: Linde, 2008. 189 s. ISBN 978-80-7201-698-3.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jana Gibarti, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 10.05.2013

Doc. PhDr. PaedDr. Milan Sekanina, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že

jsem celou bakalářskou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně. Všechny použité informační zdroje jsem uvedla v seznamu literatury a patřičně v bakalářské práci citovala.

V Ostravě dne 10. května 2013

Martina Oravcová

OBSAH

1	ÚVOD	5
2	VYMEZENÍ ŽIVOTNÍ ÚROVNĚ A JEJÍ MĚŘENÍ.....	7
2.1	Pojem životní úroveň.....	7
2.1.1	Kvalita života	9
2.1.2	Regionální rozvoj	9
2.2	Členění a měření životní úrovně.....	10
2.2.1	Vymezení základních pojmů	10
2.3	Ekonomické faktory ovlivňující životní úroveň	13
2.3.1	Nezaměstnanost.....	13
2.3.2	Příjmy a výdaje domácností	14
2.3.3	Mzda, plat.....	15
2.3.4	Index spotřebitelských cen	17
2.3.5	HDP na obyvatele.....	17
2.3.6	Spotřeba domácností	18
2.3.7	Ostatní faktory ovlivňující životní úroveň.	19
2.4	Alternativní ukazatelé životní úrovně.....	19
2.4.1	Čistý ekonomický blahobyt (NEW)	19
2.4.2	Index lidského rozvoje (HDI)	21
2.4.3	Index lidského utrpení	21
2.5	Regionální ukazatelé životní úrovně	22
2.5.1	Regionální HDP	22
2.5.2	Čistý disponibilní důchod domácností	24
2.6	Měření životní úrovně v regionu	24
2.6.1	Metoda semaforu.....	25
2.6.2	Bodová metoda.....	25
3	KOMPARACE ŽIVOTNÍ ÚROVNĚ V REGIONECH ČESKÉ REPUBLIKY	27
3.1	Obecná charakteristika České republiky	27
3.1.1	Politický systém ČR	28
3.1.2	Ekonomická charakteristika země.....	29
3.2	Historie územně správního členění ČR	29
3.3	Vymezení pojmu region	30
3.4	Klasifikace NUTS.....	30

3.4.1	Zařazení územních jednotek v systému NUTS a LAU	31
3.5	Situační analýza regionů ČR na úrovni NUTS 3	32
3.5.1	Hlavní město Praha	32
3.5.2	Středočeský kraj	33
3.5.3	Jihočeský kraj	34
3.5.4	Plzeňský kraj	36
3.5.5	Karlovarský kraj	37
3.5.6	Ústecký kraj	37
3.5.7	Liberecký kraj	39
3.5.8	Královéhradecký kraj	39
3.5.9	Pardubický kraj	41
3.5.10	Kraj Vysočina	42
3.5.11	Jihomoravský kraj	43
3.5.12	Olomoucký kraj	44
3.5.13	Zlínský kraj	45
3.5.14	Moravskoslezský kraj	46
3.5.15	Srovnání životní úrovně jednotlivých regionů	47
3.6	Srovnání regionálních makroekonomických ukazatelů	50
3.6.1	Metoda semaforu	50
3.6.2	Bodová metoda	51
3.6.3	Kombinace metod	52
4	VYUŽITÍ ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY V ŽURNALISTICE	58
4.1	Editorial	59
4.2	Úvodník – Lesk a bída regionů	60
4.3	Rozhovor	62
4.4	Anketa	66
5	ZÁVĚR	69
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	70
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	74
	PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	1
	SEZNAM TABULEK	1
	SEZNAM PŘÍLOH	2
	PŘÍLOHY	3

1 ÚVOD

Životní úroveň je subjektivní, velice relativní a obtížně definovatelný pojem, který se ovšem dotýká každého z nás. Každý člověk si pod pojmem životní úroveň něco představí, a každý ji vnímá jinak, všichni máme nastaveny své osobní hodnoty životní úrovně. Zatímco pro někoho je vysoká životní úroveň už jen to, že ráno vstane, má, co sníst a večer má, kam ulehnout. Jiní budou se svou životní úrovní spokojeni až tehdy, jakmile budou vlastnit nejluxusnější dům, nejkrásnější vilu a dovolenou budou trávit v nejexotičtější destinaci. Ovšem životní úroveň nemusí být spojena pouze s materiálními statky a s finančním bohatstvím. Někteří mohou životní úroveň hodnotit na základě kvality mezilidských vztahů, osobní svobody, kvality životního prostředí, lidského zdraví či vzdělání. Nelze tedy jednoznačně říci, že to, co je vysokou životní úrovní pro jednoho, je tou samou hodnotou i pro druhého.

Aby bylo možné zkoumat životní úroveň regionů České republiky, bylo nutné vymezit si odvětví, prostřednictvím kterého budeme v bakalářské práci na tento pojem nahlížet. Z ekonomického hlediska je životní úroveň vyjadřována měřitelnými hodnotami, které se dají porovnávat a analyzovat. Tyto údaje jsou snadno dostupné a pro mnoho lidí určující, proto se budeme v následujících kapitolách zabývat životní úrovní právě v ekonomickém pojetí.

Nejdříve si vymezíme samotnou životní úroveň a další důležité pojmy, které se budou v rámci této bakalářské práce vyskytovat a jsou pro ni podstatné. Zmíněna bude také kvalita života, která je s životní úrovní úzce spjata. Dále budou vymezeny ekonomické faktory, které životní úroveň ovlivňují a utvářejí ji, patří mezi ně příjmy a výdaje domácností, nezaměstnanost, mzda, index spotřebitelských cen, HDP na obyvatele, spotřeba domácností. Popsány budou také alternativní ukazatelé životní úrovně, kterými jsou Čistý ekonomický blahobyt, Index lidského utrpení a Index lidského rozvoje. Uvedeny a popsány budou, pro naši práci stěžejní, regionální ukazatelé ekonomické životní úrovně a metody, pomocí kterých budeme životní úroveň v jednotlivých regionech měřit.

Ve třetí kapitole bude charakterizována Česká republika a její územní klasifikace, a současně také situace v jednotlivých regionech. V rámci hodnocení jednotlivých regionů byly vybrány ukazatele životní úrovně, jejichž vývoj bude zobrazen v grafech. Vymezen bude také pojem region a jeho klasifikace v systému NUTS. Závěrečná komparace životní úrovně napříč regiony České republiky bude provedena prostřednictvím kombinace metody bodové a metody semaforu.

V poslední kapitole bakalářské práce se seznámíme s řešením problematiky v rámci žurnalistického diskursu, kde bude využito žurnalistických žánrů: editorial, úvodník, rozhovor, anketa a glosa. Úvodník s titulkem „Lesk a bída regionů,“ pojednává o současných rozdílech mezi kraji České republiky. Ke stejnému tématu se vyjádřil i sociolog Jan Červenka, se kterým byl proveden rozhovor. Anketní otázky, zaměřené rovněž na životní úroveň a regionální disparity, byly položeny obyvatelům Moravskoslezského kraje.

Cílem bakalářské práce vyjasnit a definovat pojmy vztahující se k tématu. Nastínit ekonomickou situaci jednotlivých regionů pomocí zvolených ukazatelů. A zjistit, ve kterých regionech České republiky je, na základě vymezených ekonomických ukazatelů, dosahováno nejvyšší životní úrovně, a kde je tomu naopak. V práci bude využito jak odborných knih a publikací, tak internetových zdrojů, kterých bude využito více a to z důvodu, že se jedná o téma, které dosud nebylo zpracováno do knižní podoby, také z důvodu aktuálnosti údajů.

2 VYMEZENÍ ŽIVOTNÍ ÚROVNĚ A JEJÍ MĚŘENÍ

V souladu s tématem bakalářské práce je nutné vymezit a představit pojem životní úroveň. V této kapitole se budeme věnovat definici životní úrovně, dále pak vybraným faktorům, které ovlivňují její vývoj a měření.

2.1 Pojem životní úroveň

Skoro každý člověk si pod souslovím „životní úroveň“ cosi vybaví, je to pojem, který je vnímaný do jisté míry mnohoznačně a lze na něj nahlížet z mnoha hledisek. Subjektivně může být rozdílně vnímán, proto existuje mnoho definic, přístupů a hodnotících ukazatelů zabývajících se životní úrovní. V životě každého z nás představuje životní úroveň jeden z nejdůležitějších faktorů existence, ovlivňuje naše chování, jednání a přemýšlení.

V odborné literatuře lze nalézt mnoho rozdílných pojetí životní úrovně. Některé publikace nahlíží na životní úroveň z hlediska výhradně ekonomického, jiné ji definují jako disciplínu socioekonomickou, socio-psychologickou nebo výhradně sociologickou.

Neexistuje žádná obecně přijatá definice životní úrovně, která by přesně vyjádřila věcný obsah v jednom souhrnném ukazateli či indikátoru. Je to především z toho důvodu, že životní úroveň je proměnlivá a je silně ovlivňována subjektivním vnímáním jednotlivce. Životní úroveň tedy nemůže být určena pouhým číslem jako hodnota. Musí se aplikovat na určitou cílenou skupinu, stát, jednotlivce, v případě téhle práce na jednotlivé regiony České republiky. Avšak existuje mnoho indikátorů, podle kterých můžeme životní úroveň posuzovat, zkoumat a nahlížet na její vývoj.

Pokud bychom životní úroveň vnímali pouze ze sociologického hlediska, mohli bychom ji shrnout jako „míru uspokojování materiálních i nemateriálních potřeb a tužeb jednotlivce či skupiny zbožím a službami, respektive jako relaci mezi skutečností a tím, co je pocíťováno jako žádoucí.“¹

V užším slova smyslu je možno životní úroveň vnímat také jako pojem výhradně ekonomicko-sociální. Podstatnými hodnotícími ukazateli jsou pak výhradně ekonomické kategorie, jako jsou například průměrné mzdy, příjmy a výdaje domácností, starobní důchod, hrubý domácí produkt, který je zároveň hlavním hodnotícím ukazatelem ekonomické úrovně země.

¹ TUČEK, M.: *Dynamika české společnosti a osudy lidí na přelomu tisíciletí*. 2005, s. 113.

„V rámci statistiky se životní úroveň vyjadřuje kvantifikovaně, tj. v měřitelných veličinách. Charakterizují ji především příjmy, předpokládaná spotřeba na osobu apod., tedy reálné mzdy, případně důchody obyvatelstva, faktor, který je v neustálém dynamickém pohybu a mění se v čase. V různých etapách vývoje společnosti nebo obdobích a v různých částech světa mají jednotliví ukazatelé životní úrovně rozdílný význam.“²

Životní úroveň může být posuzována také jako obecná, společensko-ekonomická kategorie s neustále se vyvíjejícím obsahem dle charakteru úrovně výrobních sil a výrobních vztahů. Mění se tedy proporce a objem spotřeby jednotlivých služeb a předmětů, ale také způsoby, cesty a podmínky uspokojování potřeb. Mezi potřebami a společenskými zdroji existuje stále určité napětí, které znamená, že není možné rozvíjet životní úroveň jiným způsobem, než cestou preference určitých klíčových hodnot a potřeb dané vývojové etapy.³

Životní úroveň představuje jeden z nejdůležitějších indikátorů celkového ekonomického rozvoje určitého území. Hodnocení a sledování trendů v této oblasti přináší důležité informace z hlediska strategického řízení a rozhodování o směrech regionálního růstu.⁴

V této práci se budeme věnovat životní úrovni v jednotlivých regionech ČR převážně z ekonomického hlediska. Budeme tedy sledovat ekonomické ukazatele, které na životní úroveň působí a vytvářejí ji. Nejvýznamnějšími indikátory jsou průměrná spotřeba domácností, nezaměstnanost, celkový objem vyplácených platů a mezd, průměrné mzdy, minimální mzdy, hladina spotřebitelských cen, přepočet hrubého domácího produktu na jednoho obyvatele, podíl platů a mezd na HDP. Přestože životní úroveň neutvářejí pouze ekonomické faktory, tak se hlouběji ostatním faktorům v bakalářské práci věnovat nebudeme.

Ukazatelům, které ovlivňují životní úroveň a její problematice, se zabývají instituce státní správy, jako jsou například Český statistický úřad a Česká národní banka, Ministerstvo práce a sociálních věcí nebo jednotlivé úřady práce. Instituce poskytují data v podobě statistických údajů. Český statistický úřad provádí šetření životních podmínek a příjmů obyvatelstva, ve kterém jsou zahrnuty jak informace kvantitativního rázu, tak i hodnocení subjektivní.

² KNAUSOVÁ, I.: *Vybrané kapitoly ze sociální politiky*. 2005, s. 21.

³ TUČEK, M.: *Dynamika české společnosti a osudy lidí na přelomu tisíciletí*. 2005.

⁴ HRABÁNKOVÁ, M.: *Faktory regionálního rozvoje a jejich vliv na sociálně-ekonomický potenciál regionu*. 2010.

2.1.1 Kvalita života

Pojem kvalita života bývá v literatuře často uváděn jako synonymum pro životní úroveň. Definice pro životní kvalitu existuje také mnoho. Ani jedna z nich ovšem nebyla během posledních třiceti let všeobecně akceptována. Kvalita života je velkou měrou určena množstvím statků, které můžeme spotřebovávat. Pod pojmem si lze představit cokoli, co lidem přináší užitek. Často se můžeme setkat s pojmy, jako jsou „sociální blahobyt“, „sociální pohoda“ a „lidský rozvoj“, které jsou považovány za ekvivalent kvality života.⁵

Kvalita života je posuzována především podle ukazatelů životního prostředí, indikátorů zdraví a nemoci, úrovně bydlení, mezilidských vztahů, dostupnosti základních služeb (školské, zdravotnické), pracovních podmínek, volného času, a spokojenosti s pracovním zařazením, sociálního začlenění do společnosti (možnosti podílet se na rozhodování), úrovně sociálních jistot, bezpečí a osobní svobody.

2.1.2 Regionální rozvoj

Rozvoj je neurčitý pojem, který lze určit pouze na základě určitých hodnotových ukazatelů. Používá se s různým nejednoznačným významem a v různých souvislostech – např. ekonomický rozvoj, organizační, technický a jiný. Důležité je tedy vymezit určitý cíl, při jehož dosahování dochází k neustálým změnám, které většinou začínají odstraňováním nedostatků.⁶

„Regionální rozvoj je představován komplexem procesů, které probíhají v rámci složitého systému regionů. Pro ovlivňování a řízení těchto procesů je proto nezbytné používat systémový přístup. Podporou regionálního rozvoje se zabývá regionální politika.“⁷

Regionální politika znázorňuje koncepční i výkonnou činnost regionálních i státních institucí, která je zaměřena na stanovení hlavních směrů a strategických cílů v regionálním rozvoji a vytváření metod, postupů a také zdrojů pro jejich realizaci. Mezi hlavní cíle regionální politiky můžeme pokládat podporu regionálního rozvoje, vyrovnávání regionálních disparit a především dosahování růstu blahobytu regionů.⁸

⁵ PAYNE, J.: *Kvalita života a zdraví*. 2005.

⁶ SKOKAN, K.: *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. 2004.

⁷ SKOKAN, K.: *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. 2004, s. 13.

⁸ Tamtéž.

2.2 Členění a měření životní úrovně

K měření životní úrovně lze přistupovat dvěma různými způsoby. V prvním z nich se jedná o objektivní přímé vyčíslení množství spotřebovaného zboží a služeb, případně finančních příjmů a majetku, volného času, průměrné délky života, kojenecké úmrtnosti, úrovně kriminality atd. Tento způsob se častěji používá ke srovnání životní úrovně v různých zemích či regionech světa.⁹

Druhým způsobem vyjádření životní úrovně je východisko z myšlenky, že životní úroveň si lze představit jako míru uspokojování materiálních či nemateriálních potřeb a tužeb jedince nebo domácností zbožím či službami. Respektive se jedná o relaci mezi skutečným stavem a mezi tím, co je pocítováno jako žádoucí, případně vyhovující. Tento způsob se měří pomocí průzkumů veřejného mínění, kde lidé sami hodnotí svou životní úroveň. Pro úplné zhodnocení životní úrovně je vhodné tyto dva způsoby měření kombinovat.¹⁰

2.2.1 Vymezení základních pojmů

Nejprve si vymezíme základní pojmy, které se budou nadále v práci vyskytovat, proto je dobré zmínit je hned na úvod. Pojem životní úroveň je pro práci stěžejní a dále budou zmíněny a definovány pojmy, které se k tomuto termínu vztahují, a bez kterých by nebylo možné životní úroveň měřit a posuzovat.

HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT (HDP)

„Hrubý domácí produkt je součtem peněžních hodnot finálních (konečných) výrobků a služeb, vyprodukovaných během jednoho roku výrobními faktory alokovanými (umístěnými) v dané zemi (bez ohledu na to, kdo tyto faktory vlastní).“¹¹

Dle statistického úřadu je Hrubý domácí produkt¹² (dále jen HDP) definován jako peněžní vyjádření konečné hodnoty statků a služeb nově vytvořených na určitém území za dané období. A slouží ke stanovení výkonnosti ekonomiky.

⁹ ČERVENKA, J. *Jak změřit životní úroveň?* [online]. 2012 [cit. 2013-04-09] Dostupný z [www: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=114&lst=103>](http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=114&lst=103).

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ JUREČKA, V.: *Makroekonomie*. 2010, s. 27.

¹² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Hrubý domácí produkt (HDP) – Metodika* [online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupný z [www: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produk_t_\(hdp\)>](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produk_t_(hdp)>).

V podstatě je tedy hrubý domácí produkt hodnotou produkce ekonomiky, kterou si je možné představit jako součin množství jednotlivých produktů a jejich cen, které se ovšem mění. Vzhledem k neustálým změnám cen může nastat situace, kdy vypočítaný HDP roste, přestože množství produkce zůstává stejné, případně dokonce klesá. Z důvodu, aby byl odlišen růst množství vyprodukovaných výrobků a služeb od růstu jejich cen, bylo zavedeno měření produkční aktivity rozlišením mezi nominálním a reálným produktem.¹³

Nominální HDP je počítán v cenách, které převládají na trhu v době, za kterou je HDP počítán, tzn. v běžných cenách. Z každodenního ekonomického života víme, že se ceny mění, především rostou. Přestože cenové změny snižují vypovídací schopnost nominálních makroekonomických agregátů a znemožňují tak jejich seriózní mezirasové srovnání, mají nominální agregáty svůj význam, například pokud nás zajímá množství peněz potřebných pro plynulý koloběh národního hospodářství. Avšak skutečnou produkci ekonomiky sleduje reálný HDP.¹⁴

Reálný HDP je počítán v cenách očištěných od změn, tzn. ve stálých cenách. Stálými cenami se rozumí ceny toho roku nebo období, které je zvoleno jako počáteční, základní. Z velikosti reálného HDP vytvořeného v jednotlivých obdobích můžeme posuzovat opravdový ekonomický růst nebo pokles. Reálný produkt může být počítán buď tak, že jeho složky oceníme stálými cenami nebo tak, že nominální produkt očístíme od inflačního vlivu, tzv. deflujeme.¹⁵

VÝPOČET HDP:

HDP může být vypočítán třemi postupy, z nichž každý vychází z jiného hlediska:

a) výdajovou metodou, b) produkční metodou, c) důchodovou metodou.

a) Výdajová metoda

Pomocí této metody je národohospodářský produkt měřen nepřímo. Měří se totiž tak, že se sečtou výdaje, které byly vynaloženy k jeho nakoupení, a ze součtu se pak usuzuje o velikosti produktu. Sečtením výdajů vlády, domácností, podniků a zahraničních subjektů, získáme údaj o hodnotě celkového produktu ekonomiky.¹⁶

HDP = Výdaje na konečnou spotřebu + tvorba hrubého kapitálu + vývoz výrobků a služeb – dovoz výrobků a služeb

¹³ JUREČKA, V.: *Makroekonomie*. 2010.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Tamtéž.

b) *Produkční metoda*

Tímto způsobem se HDP spočítá jako součet hrubé přidané hodnoty jednotlivých institucionálních sektorů nebo odvětví a čistých daní na produkty. Hrubá přidaná hodnota je rozdílem mezi produkcí a mezi spotřebou. Vzhledem k tomu, že je produkce oceněna v základních cenách a užití v cenách kupních, je strana zdrojů za národní hospodářství celkem doplněna o daně snížené o dotace na výrobky.¹⁷

$$\text{HDP} = \text{produkce} - \text{mezi-spotřeba} + \text{daně z produktů} - \text{dotace na produkty}$$

c) *Důchodová metoda*

Při použití této metody výpočtu vycházíme z příjmů (důchodů) ekonomických subjektů, které jim plynou za poskytnutí služeb výrobních faktorů, jež tyto subjekty vlastní, a které jsou k tvorbě výrobku a služeb potřebné.¹⁸

$$\text{HDP} = \text{náhrady zaměstnancům} + \text{daně z výroby} - \text{dotace} + \text{čistý provozní přebytek} + \text{čistý smíšený důchod} + \text{spotřeba fixního kapitálu}$$

INFLACE

Pojem inflace obecně znamená všeobecný nárůst cenové hladiny v čase. „Inflace je zpravidla pojmána a definována jako **zvyšování cenové hladiny**, které má za následek **snížování kupní síly peněz**.“¹⁹ Statisticky je inflace vyjádřena pomocí měření čistých cenových změn, které jsou znázorněny pomocí indexů spotřebitelských cen. Ve dvou srovnávaných obdobích je poměřována úroveň ceny vybraného spotřebního koše komodit, přičemž váha, která je jednotlivým cenovým komoditám ve spotřebním koši přiřazena, odpovídá podílu určeného druhu spotřeby, který zastupují na spotřebě domácností. Spotřební koš zahrnuje potravinářské zboží – potraviny, tabák, nápoje, nepotravinářské zboží – nábytek, odívání, potřeby pro domácnost, drogistické a drobné zboží, zboží pro dopravu a volný čas, zboží pro osobní péči apod., služby – opravárenské, z oblasti bydlení, provozu domácnosti, zdravotnictví, sociální péče, volného času, vzdělávání, ubytování a stravování, osobní péče a služby finanční.²⁰

¹⁷ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Hrubý domácí produkt (HDP) – Metodika* [online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produk_t_\(hdp\)>](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produk_t_(hdp)>).

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ JUREČKA, V.: *Makroekonomie*. 2010, s. 112.

²⁰ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Inflace, míra inflace - Metodika*. [online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z [>">http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kdyz_se_rekne_inflace_resp_mira_inflace>](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kdyz_se_rekne_inflace_resp_mira_inflace)

2.3 Ekonomické faktory ovlivňující životní úroveň

Vývoj životní úrovně je z velké části ovlivněn vnějšími ekonomickými a sociologickými faktory, které působí na občany. V jednotlivých regionech ČR jsou jednotlivým faktorům připisovány různé významy. V následující kapitole se budeme zabývat různými přístupy k volbě měřitelných údajů pro sledování životní úrovně.

Hodnocení kvality životních podmínek a životní úrovně je z hlediska měření a vymezení složitým problémem. Při hodnocení stavu životní úrovně je třeba pracovat s velmi obsáhlým počtem indikátorů. Oficiální statistiky se zaměřují výhradně na posouzení kvantitativních ukazatelů, jako jsou HDP, spotřeba a příjmy obyvatelstva. Jedná se o ukazatele, které odrážejí ekonomický stav objektivně.

Vzhledem k tomu, že na životní úroveň lze nahlížet z mnoha stanovisek, vymezíme si ukazatele, na základě kterých budeme práci nadále stavět. Dále zmíníme pojmy, které ovlivňují jak životní úroveň, tak kvalitu života rovnoměrně ve všech regionech.

2.3.1 Nezaměstnanost

V první řadě nastíníme problém týkající se trhu práce. Nezaměstnanost velkou měrou ovlivňuje životní úroveň a podmínky života v celé České republice. Jedná se o komplexní a nejen ekonomický problém, nezaměstnanost je také sociálním, sociologickým a psychologickým problémem, nezaměstnanost nepříznivě působí na lidskou psychiku a lidské chování. Avšak nadále budeme nezaměstnanost posuzovat převážně z hlediska ekonomického.

Ukazatel nezaměstnanosti vyjadřuje, jaké procento obyvatel daného státu, regionu, území nepobírá pravidelný příjem v podobě mzdy nebo platu. Nezaměstnaní lidé jsou omezeni a nuceni spořit, jsou také odkázáni na státní sociální pomoc. Jejich životní úroveň se značně liší od obyvatel se stálým zaměstnáním a stálými finančními příjmy, jejich životní úroveň je samozřejmě mnohem nižší. Nejdříve nezaměstnanost zpravidla pociťují obyvatelé v profesích s nízkou kvalifikací, s nižším stupněm vzdělání a s nízkými příjmy.²¹

„Zaměstnaní jsou lidé, kteří pracují na plný nebo částečný úvazek, *nezaměstnaní* nemají zaměstnání, ale aktivně je hledají. Aktivně hledat zaměstnání v českých podmínkách znamená být evidován jako nezaměstnaný na úřadu práce, pravidelně (obvykle dvakrát do měsíce) se

²¹ JUREČKA, V.: *Makroekonomie*. 2010.

tam hlásit a být schopen nastoupit na uvolněné pracovní místo v co nejkratší lhůtě. Zaměstnaní a nezaměstnaní tvoří společně tzv. ekonomicky aktivní obyvatelstvo (někdy se tato kategorie obyvatel označuje jako pracovní síla).“²²

Vedle ekonomicky aktivního obyvatelstva rozlišujeme kategorii ekonomicky neaktivních obyvatel. Do této kategorie jsou řazeni především studenti, kteří se studiem připravují na své budoucí povolání, lidé v domácnosti – do této kategorie řadíme buď rodiče starající se o malé děti, handicapované členy rodiny nebo zdravotně postižené, kterým postižení neumožňuje vykonávat práci. Patří sem i důchodci a lidé, kteří se rozhodli přestat hledat pracovní místo.²³

- **Míra nezaměstnanosti (u)**

Míra nezaměstnanosti je nejčastěji používaným ukazatelem, který mapuje vývoj trhu práce. Vypočítáme ji jako podíl počtu nezaměstnaných (N) k ekonomicky aktivním (EA) vyjádřený v procentech. V České republice rozlišujeme dva druhy míry nezaměstnanosti. Ministerstvo práce a sociálních věcí uvádí *registrovanou míru nezaměstnanosti*. Český statistický úřad označuje ukazatel *obecná míra nezaměstnanosti*. Přestože jsou hodnoty obou ukazatelů počítány podle stejného vzorce, liší se a to z toho důvodu, že je využívána různá datová základna.²⁴

- **Struktura nezaměstnanosti**

Dalším důležitým bodem je struktura nezaměstnanosti, která je posuzována z několika hledisek. Z hlediska časového je nezaměstnanost dělena na krátkodobou a dlouhodobou. Pro tuto práci je stěžejní prostorové rozložení nezaměstnanosti, které budeme posuzovat v rámci jednotlivých regionů ČR.

2.3.2 Příjmy a výdaje domácností

Při posuzování životní úrovně je také vhodné přihlížet k srovnání výdajů a příjmů domácností. Vysokou životní úroveň vyznačují vysoké výdaje a příjmy, domácnosti v tomto případě totiž vynakládají velké množství svých disponibilních prostředků ke spotřebě. Domácnosti však často získávají další finanční prostředky pro uspokojování svých potřeb prostřednictvím úvěrů a půjček od bankovních a dalších institucí, což je z hlediska posuzování životní úrovně matoucí a zavádějící. Co se týče životní úrovně, tak jsou tyto půjčky a úvěry z krátkodobého hlediska pozitivní, ale v případě dlouhodobého čerpání se

²² JUREČKA, V.: *Makroekonomie*. 2010, s. 135.

²³ JUREČKA, V.: *Makroekonomie*.

²⁴ Tamtéž.

můžou domácnosti dostat do problémů. Úvěry a půjčky je totiž nutné v budoucnu splácet v daných termínech, a pokud si domácnosti neuchovaly dostatečné množství finančních prostředků v podobě úspor, může při splácení dojít k velkému omezení spotřeby, tedy i k podstatnému snížení životní úrovně.²⁵

OSOBNÍ DŮCHOD DOMÁCNOSTÍ

Osobní důchod je veličina, která představuje souhrn skutečných hrubých důchodů domácností, tedy důchodů před zdaněním. Od čistého domácího důchodu se osobní důchod liší v důsledku některých modifikací, z nichž se některé osobní důchod oproti čistému domácímu důchodu zvyšují a jiné snižují. Osobní důchod snižují především daně z příjmu a na druhé straně je zvyšován o úroky.²⁶

DISPONIBILNÍ DŮCHOD DOMÁCNOSTÍ

Část osobního důchodu je odnímána v podobě osobních důchodových daní, proto nemohou domácnosti využít celý osobní důchod dle svého uvážení. Disponibilní důchod je tedy část osobního důchodu, která domácnostem zůstává po zdanění. Disponibilní důchod rozdělují domácnosti na úspory a spotřebu.²⁷

2.3.3 Mzda, plat

Mzda či plat jsou důležitými faktory ovlivňující životní úroveň obyvatel. Mzda je finanční odměnou za provedenou práci, je vyplácena v pravidelném termínu, zpravidla se jedná o měsíční vyplácení. Zaměstnavatel poskytuje zaměstnanci peněžité plnění a plnění peněžité hodnoty. Mzda je vyplácena v soukromém sektoru.

Plat je také peněžní odměna za práci, ale jako zaměstnavatel ho vyplácí:

- stát,
- územní samosprávné celky,
- státní fond,
- příspěvková organizace,
- školská právnická organizace řízena Ministerstvem školství.

Výše platu či mzdy odpovídá složitosti, namáhavosti a míře odpovědnosti při práci, na pracovní výkonnosti, dosahovaných pracovních výsledcích a obtížnosti pracovních podmínek.

²⁵ JUREČKA, V.: *Makroekonomie*. 2010.

²⁶ JUREČKA, V.: *Makroekonomie*. 2010.

²⁷ Tamtéž

Mzda či plat patří k nejvýznamnější složce příjmů domácností a je ukazatelem, kolik peněžních prostředků lidé získávají z pracovního poměru. Jedná se o výdělky, se kterými domácnosti mohou volně disponovat. Dané peněžní prostředky tedy mohou být použity pro vlastní spotřebu nebo uloženy ve formě úspor. Výše nominálních mezd stále mírně roste, avšak současně s nimi roste i inflace, kterou je potřeba zohlednit při výpočtu reálné mzdy, jejíž výše určuje spotřebu.

Bez ohledu na ekonomický vývoj neklesá průměrná měsíční mzda. A to z toho důvodu, že tlak ze strany zaměstnanců na zaměstnavatele zajišťuje alespoň stejnou úroveň mezd. Pokud zaměstnavatelé potřebují omezit výdaje na ocenění zaměstnanců, řeší tento problém metodami, jako jsou např. omezená pracovní doba či propuštění.

Zejména v období ekonomické krize ukazuje přesněji stav životní úrovně ukazatel „celkový objem vyplacených platů a mezd.“ Vykazuje, jaké množství peněžních prostředků, v podobě mezd či platů, opravdu získali ekonomicky aktivní zaměstnaní pro svou potencionální potřebu. Tím tedy zahrnuje i pokles životní úrovně způsobený nezaměstnaností.²⁸

MINIMÁLNÍ MZDA

Jedná se především o nástroj sociální ochrany před nepřiměřeně nízkým oceněním práce zaměstnanců, ale zároveň by měla působit motivačně na občany, aby se jim víc vyplatilo pracovat než pobírat sociální dávky nebo podporu v nezaměstnanosti. Minimální mzdu upravuje zákoník práce (zákon č. 262/2006 Sb.) a nařízení vlády o minimální mzdě (č. 567/2006 Sb.). Dá se definovat jako naprosto nejnižší cena práce bez ohledu na její druh, složitost, kvalitu a množství, kterou je zaměstnavatel povinen poskytnout. Práce přesčas, příplatek za práci ve svátek, za noční práci, za práci ve ztíženém pracovním prostředí, v sobotu a v neděli, apod. se nezahrnují do posouzení výše minimální mzdy ani platu. Osobní příplatky, prémie, odměny a podobná plnění však minimální mzda naopak zahrnuje. Pokud plat, mzda či odměna z dohody nedosáhne minimální mzdy, je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnanci doplatek.²⁹

ZARUČENÁ MZDA

V roce 2007 byl s novým zákoníkem práce zaveden pojem zaručená mzda, ten na rozdíl od minimální mzdy stanovuje nejnižší cenu práce s ohledem na odpovědnost, složitost a namáhavost vykonávané práce. Jedná se o plat nebo mzdu, na kterou zaměstnanci vzniká

²⁸ JUREČKA, V.: Makroekonomie. 2010.

²⁹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Minimální a zaručená mzda*. [online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z [www: < http://www.mpsv.cz/cs/7667 >](http://www.mpsv.cz/cs/7667).

právo podle zákoníku práce, vnitřního předpisu, smlouvy, mzdového nebo platového výměru za týdenní pracovní dobu, která je stanovena na 40 hodin.³⁰

2.3.4 Index spotřebitelských cen

Mezi důležité faktory, které je nutné zohlednit při sledování životní úrovně, patří také index spotřebitelských cen. Vyjadřuje růst, případně pokles cenové hladiny služeb a výrobků v určitém období vzhledem k cenové hladině v jiném období.

Naznačuje způsob, jakým se inflace projevuje při tvorbě cen, a jak se mění kupní síla obyvatel a reálná hodnota peněz, v konečném důsledku tedy i samotná spotřeba obyvatel a tím i životní úroveň. Inflace je běžný ekonomický jev, který je ovlivňován spotřebou domácností, působení inflace a její dopady lze vyvážit odpovídajícím zvyšováním mezd.

K růstu kupní síly a zvyšování životní úrovně dochází v případě, když se průměrné mzdy zvyšují rychleji než index spotřebitelských cen. V případě, že je tomu naopak, reálná hodnota peněz klesá a spolu s ní se snižuje schopnost obyvatel uspokojovat své potřeby pomocí spotřeby výrobků a služeb.³¹

Kupní síla obyvatel vyjádřená prostřednictvím bodů PPS³² je ukazatelem, který je také vhodným a vypovídajícím měřítkem životní úrovně. Výhodou PPS je, že umožňuje srovnávání kupní síly mezi jednotlivými zeměmi a regiony. Je tedy možné porovnávat úroveň kupní síly v jednotlivých regionech nebo porovnat s jinými zeměmi, případně s průměrem Evropské unie. Je možné porovnávat kupní sílu v časových řadách, potom je tak možné vyhodnotit, který region, případně stát, ve sledovaném období zaznamenal dynamičtější rozvoj. Můžeme porovnat, o kolik bodů kupní síla vzrostla mezi prvním a posledním rokem sledovaného období.³³

2.3.5 HDP na obyvatele

Přepočet hrubého domácího produktu na obyvatele dané země je dalším důležitým faktorem ovlivňujícím životní úroveň. Jeho nárůst je často spojen s růstem průměrných mezd, poukazuje na vyspělost ekonomiky a produktivitu práce obyvatel. Odráží růst ekonomické produkce země, která má za následek pozitivní skutečnosti pro její obyvatele, například

³⁰ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Minimální a zaručená mzda*. [online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z [www: <http://www.mpsv.cz/cs/7667>](http://www.mpsv.cz/cs/7667).

³¹ JUREČKA, V.: *Makroekonomie*. 2010.

³² Purchasing Power Standard

³³ JUREČKA, V.: *Makroekonomie*. 2010.

v podobě vyšších příjmů, z toho důvodu mají změny v HDP přepočteném na obyvatele za následek změny životní úrovně. Ale jedná se především o ukazatel hodnotící ekonomickou výkonnost země než samotnou životní úroveň.

HDP na obyvatele představuje v peněžní jednotce vyjádřenou hodnotu všech výrobků a služeb vytvořených za určité období na určitém území. Podíl mezd na hrubém domácím produktu je přesnější finančně-analytický ukazatel, který přesněji vypovídá o životní úrovni. Vyjadřuje, jak velkou část z celkového HDP, dostávají obyvatelé v podobě mezd, a tedy jaké množství peněžních prostředků mohou použít ke spotřebě. Pokud se podíl HDP připadající na mzdy zvyšuje, jsou hodnoty tohoto ukazatele vyšší, životní úroveň tím pádem také stoupá. Nižší a snižující se hodnoty znamenají, že podíl mezd naopak klesá a zvyšuje se podíl HDP připadající zisku firm, klesá kupní síla obyvatel. Spolu s tím tedy klesá i životní úroveň obyvatel.³⁴

2.3.6 Spotřeba domácností

Nejvýznamnějších z výše zmiňovaných faktorů ovlivňující životní úroveň je jistě spotřeba domácností, a to z toho důvodu, že výše spotřeby peněžně vyjadřuje množství zboží a služeb, které jsou kupovány domácnostmi pro uspokojení vlastních potřeb.

V souvislosti se spotřebou platí i několik skutečností. Pokud je nízká nezaměstnanost, jen malé procento obyvatel musí významně omezovat svou spotřebu statků, kvůli nedostatku příjmů ze zaměstnání. V případě, že je průměrná spotřeba domácností vysoká, je vysoká i životní úroveň.

Množství peněžních prostředků, které mohou být použity pro spotřebu, se zvyšuje, pokud rostou platy a mzdy. Musí ale také platit, že index spotřebitelských cen, který mapuje inflaci, stagnuje, roste jen velmi pomalu nebo roste pomaleji než platy a mzdy. Pokud by byl růst míry inflace vyšší, došlo by ke znehodnocení peněžních jednotek, oslabení kupní síly obyvatelstva, tím i k jistému omezení spotřeby, což má na domácnosti negativní dopad.³⁵

Mezi spotřebou a minimální mzdou je velmi prostý vztah. Čím vyšší je minimální mzda, tím větší spotřebu může jedinec realizovat. Se zvyšováním příjmů roste potenciál pro nakupování výrobků a služeb, proto je z hlediska spotřeby pozitivní. V domácnostech vyšší příjmy často vyvolávají pozitivní očekávání s omezením potřeby spořit. Dochází naopak ke zvýšení výdajů domácností a tím i spotřeby. V dnešní době ekonomické nejistoty, příjmy spíše klesají

³⁴ JUREČKA, V.: *Makroekonomie*. 2010.

³⁵ Tamtéž.

nebo stagnují, a tím pádem převažuje spíše tendence šetřit, celkové výdaje a spotřební vydání jsou tedy omezovány.³⁶

2.3.7 Ostatní faktory ovlivňující životní úroveň.

Životní úroveň, její vývoj a dynamika nejsou utvářeny pouze ekonomickými faktory. Ovlivňují ji i další sociální, psychologické a abstraktní faktory, které není možné kvantifikovat, ohodnotit ani nijak přesně vyjádřit. Nelze je tedy zahrnout mezi hodnotící ekonomická kritéria. Přesto je vhodné tyto faktory pro dokreslení a úplnost zmínit. Z psychologických faktorů se jedná například o strach z očekávání budoucího vývoje, tendence spotřebovávat statky nebo naopak spořit a jiné. Psychologické faktory se často šíří davově, bez racionálních zdůvodnění a podnětů. Tyto faktory, které ovlivňují spotřebu, mají vliv na chování spotřebitelů i přesto, že často neodpovídají reálnému ekonomickému vývoji. Další ukazatele, které je možné řadit do kategorie nekvantifikovatelných faktorů, jsou například politická situace a její stability, nebo také výjimečné stavy, kterými jsou například živelné pohromy či válečné konflikty. Dalším významným kritériem životní úrovně je stupeň vzdělání, který nadále souvisí s druhem zaměstnání, které mnohdy určuje výši platu či mzdy.

2.4 Alternativní ukazatelé životní úrovně

Vzhledem k tomu, že současný systém měření ekonomické úrovně a aktivity zahrnuje jisté nedostatky, např. v podobě stínové ekonomiky, necitlivosti vůči životnímu prostředí, necitlivosti vůči společenské hodnotě, práce v domácnosti,... Byly zavedeny alternativní indikátory, které zohledňují slabé stránky užívaných makroekonomických agregátů.

2.4.1 Čistý ekonomický blahobyt (NEW)³⁷

Tento indikátor upravuje HDP tak, aby odrážel pouze aktivity přispívající k ekonomickému blahobytu země. Od HDP jsou odečítány činnosti s negativní společenskou hodnotou a připočítány odhady činností s pozitivní společenskou hodnotou, které jsou při klasickém oficiálním způsobu výpočtu HDP zanedbávány a opomíjeny, jedná se např. o produktivní část stínové ekonomiky, práci v domácnosti, hodnotu volného času,...³⁸

³⁶ FASSMANN, M.: *Vývoj a mezinárodní srovnání některých segmentů životní úrovně občanů ČR*. 2006.

³⁷ Net Economic Welfare

³⁸ JUREČKA, V.: *Makroekonomie*. 2010.

Teorii tohoto ukazatele přivedli američtí vědci v 80. letech minulého století. Hrubý národní produkt (dále jen HNP) je zvýšen o výrobky a služby, které jsou nelegálně produkovány – jedná se o šedou a černou ekonomiku, která je někdy nazývána také jako stínová nebo podzemní. HNP je také zvýšen o výrobky a služby, které jsou produkovány ve volném čase pro vlastní potřebu. Na druhé straně je HNP snižován o hospodářské činnosti, které mají negativní dopad na kvalitu našeho života – jedná se především o negativní dopady na životní prostředí, tzv. tržní externality. Čistý ekonomický blahobyt se vypočítá jako součet hrubého národního produktu, šedé a černé ekonomiky, od kterého se odečtou negativní dopady hospodářské činnosti.³⁹

NEW = HNP + šedá a černá ekonomika + produkce pro vlastní potřebu – negativní dopady hosp. činnosti (záporné externality trhu)

Šedá ekonomika

V případě šedé ekonomiky jsou porušovány morální a etické normy společnosti, většinou jsou však na hranici zákona, a proto jsou těžko postižitelné. Nejrozšířenějším případem je korupce (podplácení), která narušuje hospodářskou soutěž, protože zvýhodňuje nemorálně jednající subjekty. Je vážným nebezpečím pro ekonomiku, vede totiž k plýtvání a neefektivnosti. Úplatky musí vždy někdo zaplatit, většinou je to spotřebitel, který podplácí formou vyšších cen za zboží nebo občan, který podplácí úředníky ve státní sféře.

Úplatkářství je čím dál rafinovanější, nedochází pouze k finančním úplatkům, často podplácení dostávají drahé zahraniční zájezdy, luxusní auta za symbolickou cenu, apod. V těchto případech je těžké dokázat, že se jedná o úplatky. Transparency International je nezávislá organizace, která existuje od roku 1993 a sleduje celosvětovou míru korupce.⁴⁰

Černá ekonomika

V případě černé ekonomiky se porušují zákony a předpisy dané zemí, případně i zákony mezinárodní. Pokud jsou tyto protiprávní ekonomické vztahy odhaleny, jsou trestně postižitelné. Do černé ekonomiky je zahrnuta hospodářská kriminalita jednotlivců: krádeže, zpronevěry, hospodářské podvody, padělání peněz, daňové úniky, neplacení daní aj. Rovněž je sem zahrnuta trestná činnost organizovaných zločinců, mafií.

Pokud se nelegální peníze znova dostanou do oběhu, jedná se o „praní špinavých peněz“. Za tyto peníze se kupují restaurace, vily, obchody nebo také akcie firem. Tímto způsobem se pak „černé peníze“ mění na „bílé legální peníze“ nebo taky na „šedé peníze“, které pak slouží

³⁹ JUREČKA, V.: *Makroekonomie*. 2010.

⁴⁰ JUREČKA, V.: *Makroekonomie*. 2010.

k úplatkům. V Evropské unii existuje zákon proti praní špinavých peněz, který je dodržován i v České republice.⁴¹

2.4.2 Index lidského rozvoje (HDI⁴²)

Jedná a o ukazatel užívaný Organizací spojených národů. Lidský rozvoj je procesem rozšiřování lidských možností. Pokouší se měřit, jak hospodářská činnost a výkonnost přispívá ke zdravému a dlouhému životu, dosažení přiměřené životní úrovně a obecné vzdělanosti. Rozsah indexu je 0 až 1, vyhodnocuje, jak blízko má zkoumaná země k dosažení tří stěžejních cílů, kterými jsou: ⁴³

- průměrná délka života 85 let,
- dobrá životní úroveň občanů
- přístup ke vzdělání.

2.4.3 Index lidského utrpení

Tento index, který byl navržen v roce 1992 americkou „komisí pro populační krizi“, je vytvořen tak, že se sčítají negativní body udělované v 10 oblastech.⁴⁴

- pravděpodobná délka života,
- dostupnost pitné vody,
- denní příjem kalorií,
- očkování dětí,
- průměrný důchod na obyvatele,
- míra inflace,
- školní docházka,
- počet televizorů na 1000 obyvatel,
- politická svoboda,
- občanská práva.

⁴¹ JUREČKA, V.: *Makroekonomie*. 2010.

⁴² Human Development Index

⁴³ JUREČKA, V.: *Makroekonomie*. 2010.

⁴⁴ Tamtéž

2.5 Regionální ukazatelé životní úrovně

V následující kapitole se budeme zabývat různými přístupy k volbě měřitelných údajů pro sledování životní úrovně v regionech.

K problematice regionálního rozvoje je třeba přistupovat s ohledem na dostupná data, charakter a velikost hodnoceného území. Regionální životní úroveň není možné měřit či hodnotit stejnými indikátory jako na národní nebo mezinárodní úrovni a to z toho důvodu, že k tomuto měření chybí potřebná data, řada indikátorů se totiž nesleduje, případně jejich sledování není možné. Mnoho indikátorů na národní úrovni není pro regionální měření důležité. Což platí i v opačném případě. Proto je třeba k hodnocení životní úrovně regionů přistupovat s ohledem na dostupná data.⁴⁵

Hodnocení kvality životních podmínek a životní úrovně určitého regionu je z hlediska měření a vymezení složitým problémem. Při hodnocení stavu životní úrovně je třeba pracovat s velmi obsáhlým počtem indikátorů. Jeden souhrnný ukazatel vyhodnocený na národní úrovni nedokáže dostatečně zaznamenat rozdíly v jednotlivých regionech. K hodnocení životní úrovně regionů se tedy používají především tyto ukazatele:

- regionální HDP,
- čistý disponibilní důchod domácností,
- průměrná hrubá měsíční mzda,
- míra nezaměstnanosti.

2.5.1 Regionální HDP

V souladu s tématem práce budeme pracovat s regionálním HDP. Jedná se o ukazatel ekonomické výkonnosti v určité oblasti, území či regionu, jedná se o bezesporu nejdůležitější makroekonomický agregát využívaný pro regionální politiku.

K odhadu regionálního hrubého domácího produktu, stejně jako k výpočtu HDP na národní úrovni, lze teoreticky použít tři základní metody: **produkční** (výrobní) přístup, **důchodový** přístup a **výdajový** přístup. K výpočtu regionálního HDP ovšem nejsou dostačující údaje za právní subjekty, se kterými se obvykle pracuje při sestavování národních účtů. Důležité jsou údaje za samostatné místní jednotky, případně jejich institucionální pracoviště. Vzhledem k tomu, že údaje za místní jednotky, které jsou potřebné k výpočtu, jsou často nedostupné co

⁴⁵ ČADIL, J.: *Regionální ekonomie: teorie a aplikace*. 2010.

do rozsahu, mnohdy i z důvodu nemožnosti potřebné údaje měřit, využívá statistika regionálních účtů některé specifické přístupy k regionální alokaci ukazatelů. Tyto přístupy regionalizace ukazatelů národních účtů jsou schváleny standardem ESA (Evropský systém účtů).⁴⁶

V České republice je převažujícím přístupem pro regionalizaci vytvořeného HDP využívána metoda **pseudo-bottom-up**. Dle Českého statistického úřadu to znamená, že: Organizace uni-regionálního charakteru v sektorech nefinančních podniků a domácností jsou údaje přímo shlukovány a za organizace multi-regionální jsou údaje odhadnuty přímo za místní jednotky podle regionální struktury vyplacených mzdových prostředků. Alokace se provádí podle regionální struktury čistého disponibilního důchodu domácnosti.⁴⁷

REGIONÁLNÍ HDP NA OBYVATELE:

Jedná se o odvozený ukazatel, který shrnuje rozdíly v HDP na obyvatele mezi jednotlivými regiony uvnitř země. Rozptyl regionálního HDP je vymezen jako suma absolutních rozdílů mezi celonárodním HDP na obyvatele (v běžných cenách na trhu) a regionálním HDP (na úrovni NUTS 3 – viz kapitola 3.4), měřeno v běžných cenách na trhu. „Rozptyl „D“ regionálního HDP regionů na úrovni NUTS 2 je definován jako součet absolutních rozdílů mezi regionálním a národním HDP na 1 obyvatele, vážený podle regionálního podílu obyvatelstva a vyjádřený v procentech národního HDP na obyvatele.“⁴⁸

$$D = 100 \frac{1}{Y} \sum_{i=1}^n |y_i - Y| (p_i / P)$$

Kde:

- y_i ... regionální HDP na 1 obyvatele regionu i ;
- Y ... národní průměrný HDP na 1 obyvatele;
- p_i ... počet obyvatel regionu i ;
- P ... počet obyvatel země;
- n ... počet regionů v dané zemi.

⁴⁶ KAHOUN, Jaroslav. *Regionální hrubý domácí produkt: důchodový a produkční přístup* [online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z [www: <http://www.vsem.cz/data/data/ces-soubory/working-paper/gf_wp_03_2011.pdf>](http://www.vsem.cz/data/data/ces-soubory/working-paper/gf_wp_03_2011.pdf).

⁴⁷ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Metodika ukazatelů (nejdůležitější údaje)* [online]. 2012 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z http://www.czso.cz/x/krajedata.nsf/krajemetodika/xs#regionalni_hdp.

⁴⁸ EUROSTAT. HDP a účty domácností na regionální úrovni [online]. 2013 [cit. 2013-04-16].

Dostupné z [www:](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/GDP_and_household_accounts_at_regional_level/cs#Rozptyl_region.C3.A1ln.C3.ADho_HDP_na_1_obyvatele)

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/GDP_and_household_accounts_at_regional_level/cs#Rozptyl_region.C3.A1ln.C3.ADho_HDP_na_1_obyvatele.

„Hodnota tohoto ukazatele rozptylu se rovná nule, pokud jsou hodnoty regionálního HDP na obyvatele shodné ve všech regionech země. Úroveň rozptylu roste, za jinak stejných okolností, pokud rostou rozdíly v HDP na obyvatele mezi regiony. Hodnotou 30 % se rozumí, že HDP na obyvatele každého regionu, vážený počtem obyvatel v regionech, se liší od národní hodnoty v průměru o 30 %.“⁴⁹

2.5.2 Čistý disponibilní důchod domácností

Tento ukazatel znázorňuje výsledek běžných výdajů a příjmů prvotního a druhotného rozdělení důchodů. Výslovně jsou vylučovány kapitálové transfery, reálné zisky a ztráty a následky událostí, jako jsou živelné katastrofy. Rozdíl mezi hrubým disponibilním důchodem je ten, že nezahrnuje spotřebu fixního kapitálu.

Disponibilní důchod je určen ke zdroji krytí výdajů na konečnou spotřebu a úspory a to v sektorech domácností, vládních institucí a neziskových institucí sloužících domácnostem. V sektorech finančních institucí a nefinančních podniků se disponibilní důchod rovná úsporám. Jedná se o vyrovnávací položku účtů druhotního rozdělení důchodů každého subsektoru a institucionálního sektoru.⁵⁰

Čistý disponibilní důchod domácností znázorňuje, jak se zůstatek prvotních důchodů umísťuje znovurozdělením: sociálními příspěvky a dávkami, běžnými daněmi, ostatními běžnými transfery. Ukazatel do velké míry vypovídá o úrovni materiálního bohatství domácností trvale bydlících na území jednotlivých regionů.⁵¹

2.6 Měření životní úrovně v regionu

Vzhledem k tomu, že pro posuzování životní úrovně v jednotlivých regionech, neexistuje jednotný přístup k měření a volbě jednotlivých indikátorů, budeme životní úroveň měřit na základě metod, kterými se měří především regionální rozvoj. Jsou to metody založené na škálování – metoda semaforu a v rámci statistických metod – bodovou metodou, která je vhodná pro výpočet výsledných hodnot ukazatelů, které pak odrážejí regionální rozdíly. Pro

⁴⁹ EUROSTAT. *HDP a účty domácností na regionální úrovni* [online]. 2013 [cit. 2013-04-16].

Dostupné z [www](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/GDP_and_household_accounts_at_regional_level/cs#Rozptyl_region.C3.A1ln.C3.ADho_HDP_na_1_obyvatele):

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/GDP_and_household_accounts_at_regional_level/cs#Rozptyl_region.C3.A1ln.C3.ADho_HDP_na_1_obyvatele>.

⁵⁰ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Metodika ukazatelů (nejdůležitější údaje)* [online]. 2012 [cit. 2013-04-09].

Dostupné z [www](http://www.czso.cz/x/krajedata.nsf/krajemetodika/xs#regionalni_hdp): <http://www.czso.cz/x/krajedata.nsf/krajemetodika/xs#regionalni_hdp>.

⁵¹ REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *Srovnání makroekonomických ukazatelů* [online]. 2012 [cit. 2013-04-16]. Dostupné z [www](http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/kraj/hospodarske-prostredi/makroekonomicke-ukazatele/#o5): <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/kraj/hospodarske-prostredi/makroekonomicke-ukazatele/#o5>>.

vyjádření přesnějších a názornějších výsledků bude v práci využito kombinace obou zvolených metod.

2.6.1 Metoda semaforu

Tato metoda je specifickou metodou škálování, která se svým pojetím přibližuje proceduře očíslování. Při použití metody semaforu jsou k jednotlivým hodnotám ukazatelů přiřazeny specifické symboly. Symboly jsou odpovídající k určité procentuální hodnotě sledovaných ukazatelů. Název metody je odvozen od symbolů, které mají nejčastěji podobu tří kruhů v barvách osvětlení semaforu. Jednotlivé indikátory jsou pak zbarveny na základě svých hodnot, odstíny žluté, zelené a červené barvy. Výhodou této metody je rychlost při vyhodnocování, přehlednost a snadné použití při analýze a hodnocení různě širokých skupin socio-ekonomických ukazatelů.⁵²

2.6.2 Bodová metoda

Základem pro bodovou metodu je nalezení regionu, který v případě měřeného indikátoru dosahuje buď minimální, nebo maximální hodnoty. Minimální hodnotu zjišťujeme v případě, kdy dochází k poklesu zkoumaného ukazatele. Naopak maximální hodnota je používána v případě, kdy dochází k růstu hodnoty ukazatele. Region s maximální hodnotou je pak v rámci bodové stupnice ohodnocen 1000 body, ostatní regiony jsou hodnoceny pomocí bodů v intervalu 0 – 1000 v závislosti na velikosti promile, kterou činí hodnota vlastního ukazatele na základě dříve stanovené kritériální hodnoty. Pokud je kritériem hodnota minimální, v rámci výpočtu se používá převrácená hodnota poměru. V případě *maxima* určíme bodovou hodnotu pomocí rovnice:⁵³

$$B_{ij} = \frac{x_{ij}}{x_{imax}}$$

V případě *minima*:

$$B_{ij} = \frac{x_{imin}}{x_{ij}}$$

Kde:

⁵² KUTSCHERAUER, A.: *Regionální disparity: disparity v regionálním rozvoji země, jejich pojetí, identifikace a hodnocení*. 2010.

⁵³ Tamtéž

B_{ij} ... bodová hodnota i-tého indikátoru pro j-tý region.

x_{ij} ... hodnota i-tého indikátoru pro j-tý region.

x_{imax} ... maximální hodnota i-tého indikátoru.

x_{imin} ... minimální hodnota i-tého indikátoru.⁵⁴

Po sečtení vypočítaného bodového ohodnocení se dostaneme k celkové hodnotě souhrnného ukazatele, který má výpovědní hodnotu o sledované úrovni regionu. Výsledek tak můžeme využít ke stanovení rozdílu životní úrovně mezi jednotlivými regiony. Výhodou této metody je schopnost shrnout údaje v různých jednotkách do jednotné charakteristiky. Na základě získaných hodnot tak můžeme stanovit pořadí životní úrovně regionů.

⁵⁴ KUTSCHERAUER, A.: *Regionální disparity: disparity v regionálním rozvoji země, jejich pojetí, identifikace a hodnocení*. 2010.

3 KOMPARACE ŽIVOTNÍ ÚROVNĚ V REGIONECH ČESKÉ REPUBLIKY

V následujících kapitolách se budeme zabývat srovnáním životní úrovně jednotlivých regionů České republiky. Životní úroveň budeme posuzovat na základě definovaných pojmů v předešlých částech práce.

3.1 Obecná charakteristika České republiky

Česká republika je vnitrozemský stát, který se nachází v mírném pásu severní polokoule ve střední Evropě. Na jihu sousedí s Rakouskem (v délce 466,1 km), na severu s Polskem (761,8 km), na východě se Slovenskem (251,8 km) a na západě s Německem (810,7 km). Celková rozloha České republiky, která tvoří přes 2% celkové rozlohy Evropské unie, je 78 867 km².⁵⁵ ČR se skládá ze tří historických oblastí Čech, Moravy a Slezska. Česká republika vystupuje v mezinárodních vztazích jako demokratický, hospodářsky, sociálně a politicky stabilní stát, který je do jisté míry orientovaný na mezinárodní spolupráci. A to z důvodu nejen jeho velikosti, geografické polohy, ale i z důvodů ekonomické otevřenosti, velkého podílu vývozu a služeb na tvorbě HDP. Ekonomika České republiky je exportně založena, jejími předními partnery jsou Slovensko, Německo, Polsko, Velká Británie a Francie.⁵⁶

Od svého vzniku v roce 1993 upevnila ČR své postavení jak na evropské, tak i na světové úrovni. Svědčí o tom i fakt, že je součástí mnoha mezinárodních organizací jakou jsou Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD), Rada Evropy, Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (IBRD), skupina Světové banky (WB), Mezinárodní měnový fond (IMF), Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD), Organizace spojených národů (UN), Světová zdravotnická organizace (WHO), Světová obchodní organizace (WTO) a řady dalších. ČR se v roce 1999 stala členem Severoatlantické aliance (NATO) a roku 2004, spolu s dalšími devíti zeměmi, vstoupila do Evropské unie (EU).⁵⁷

Daňový systém České republiky je podobný většině vyspělých zemí, je také harmonizován s právními předpisy EU. Jeho nepřetržité změny však neprospívají podnikatelům. Základní

⁵⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Česká republika v číslech*. [online]. 2013 [cit. 2013-04-26]. Dostupné z [www: <http://www.czso.cz/csu/2012ediciplan.nsf/p/1409-12>](http://www.czso.cz/csu/2012ediciplan.nsf/p/1409-12).

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ WOKOUN, R. *Ekonomika v prostoru: svět, střední Evropa, EU, OECD, ČR*. 2008.

sazba DPH byla k 1. 1. 2013 zvýšena z 20% na 21%. Snížená sazba DPH byla také navýšena, a to z 14% na 15%.⁵⁸

Stále větší důraz je v dnešní době kladen na životní prostředí a „zelenou ekonomiku.“ Ministerstvo životního prostředí je v ČR zodpovědné za ochranu životního prostředí, má také za úkol legislativu a strategické dokumenty. Ministerstvo životního prostředí poskytuje nejrůznější dotace např. vytápění na bázi obnovitelných zdrojů energie, ekoznačky (jedná se o značky, které označují ekologicky šetrný výrobek), reguluje zemědělské a průmyslové činnosti. Inspekce životního prostředí poskytuje dohled a kontrolu při dodržování ekologické legislativy.

3.1.1 Politický systém ČR

Česká republika je řazena mezi parlamentní demokratické republiky, s premiérem stojícím v čele vlády. Prezidentem a vládou je prováděna výkonná moc, zákonodárnou moc vykonává dvoukomorový Parlament ČR, který je tvořen Poslaneckou sněmovnou a Senátem. Prezident je hlavou státu a do letošního roku byl volen oběma komorami Parlamentu každých 5 let. Letošním rokem byla poprvé v České republice provedena přímá volba prezidenta, kdy si svého prezidenta zvolili občané. Pravomoci a úkoly prezidenta zahrnuje navrhování ústavních soudců, které musí schválit Senát, za určitých okolností může prezident rozpustit Poslaneckou sněmovnu a vetovat neústavní soudy. Prezident také jmenuje předsedu vlády a na jeho návrh její předsedy. Současným prezidentem je Miloš Zeman, který byl zvolen přímou volbou dne 26. 1. 2013. Oficiálně se prezidentem stal 8. 3. 2013.⁵⁹

Vrcholným orgánem výkonné moci je vláda, která se skládá z předsedy vlády, místopředsedů a ministrů. Vláda je zodpovědná Poslanecké sněmovně.

Dvoukomorový Parlament se skládá ze Senátu a Poslanecké sněmovny. Do Poslanecké sněmovny je každé čtyři roky voleno 200 poslanců na základě poměrného zastoupení. Třetina Senátu se volbami obmění jednou za dva roky. Počet senátorů je 81 a mají šestiletý mandát.

Soudním orgánem je Ústavní soud zajišťující ochranu ústavnosti. V Ústavě České republiky jsou zakotveny jeho kompetence a postavení. Ústavní soud České republiky sídlí v Brně, tvoří ho celkově 15 soudců. Prezident jmenuje Ústavního soudce na dobu deseti let.

⁵⁸ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Nejnovější ekonomické údaje* [online]. 2013 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z [www: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/aktualniinformace>](http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/aktualniinformace).

⁵⁹ WOKOUN, R. *Ekonomika v prostoru: svět, střední Evropa, EU, OECD, ČR*. 2008.

3.1.2 Ekonomická charakteristika země

Česká republika byla dle Ministerstva financí a ČSÚ v roce 2012 v recesi, ze které by měla v letošním roce vystoupit, k ožívování ekonomické situace by však mělo docházet postupně. **Míra inflace**, která v loňském roce činila 3,3% by se měla snižovat na predikovaných 2,1% a i nadále by měla mít klesající tendenci. Rizika jak zrychlené inflace, tak deflace jsou považována za nízká. V roce 2012 měl **HDP** klesající charakter, v průběhu roku se tak recese stále prohlubovala. Hlavními důvody recese byly klesající poptávka jak domácností po zboží a službách, tak investorů po fixním kapitálu. **Nezaměstnanost** za rok 2012 stoupla o 0,4% , což bylo 5 092 osob bez práce. Přibýlo samostatně podnikajících osob. V únoru roku 2013 byla obecná míra nezaměstnanosti, očištěná od sezónních vlivů, stanovena na 7,3%, meziročně se zvýšila o 0,3%. Nyní je bez práce zhruba 585 805 osob. **Průměrná mzda vzrostla** o 3,7% a rovná se 27 170 Kč. V letošním roce by mohl vzrůst objem platů a mezd o 1,9%.⁶⁰

3.2 Historie územně správního členění ČR

V rámci postkomunistických zemí střední Evropy, se Česká republika řadí ke státům, které opravdovou reformu veřejné správy začaly nejpozději. Převratné změny se odehrály až v letech 2001, kdy vznikla krajská samospráva a 2003, kdy byly zrušeny okresní úřady a vznikly správní obvody obcí s rozšířenou působností. Avšak k některým změnám došlo již v roce 1990.

Krátce po změně politické situace došlo v roce 1989 ke zrušení krajských národních výborů, ovšem kraje byly zachovány nadále jako územní jednotky. Kraje dosud zůstávají územní jednotkou, kde působí řada orgánů a institucí. Okresní národní výbory byly transformovány na okresní úřady. V celém průběhu 90. let 20. století docházelo pouze k drobným změnám v podobě přesunu několika mála obcí mezi sousedními okresy.

Činnost nových 14 krajů byla zahájena 1. 1. 2001. Tyto kraje byly sestaveny ze stávajících okresů, což způsobilo velikostní nevyrovnanost. Ustavení vyšších územních správních celků bylo 1. etapou reformy veřejné správy. Přípravy 2. etapy vrcholily v roce 2002 a její podstatou bylo zrušení okresních úřadů, které měly být nahrazeny novými správními obvody – obcemi s rozšířenou působností. Reforma byla uplatněna 1. 1. 2003.

⁶⁰ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Nejnovější ekonomické údaje* [online]. 2013 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z [www: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/aktualniinformace>](http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/aktualniinformace).

Důležité je, že dosavadní ve smyslu územních jednotek, nebyly zrušeny. Spolu s obcemi jsou i nadále základem územního členění státu. Okresy lze i nadále užívat k identifikaci příslušnosti jednotlivých sídelních lokalit.⁶¹

3.3 Vymezení pojmu region

V ekonomické teorii pokusy o definování regionu nepřinášejí jednoznačné řešení. Region je v tradičním pojetí chápán buď jako geografický celek nebo celek vzniklý umělým vyčleněním části teritoria z národní ekonomiky. Region může být také vymezen na základě určitých převažujících produkčních technologií nebo jako region, který vznikl na základě soustředění kolem rozdílných ekonomických zdrojů.

„Nejčastěji je však region chápán jako oblast, ve které – díky klesajícím transportním nákladům – existuje vnitřně regionální obchod s nízkými (v teorii) s nulovými transportními náklady. Region je tak chápán jako relativně samostatný ekonomický komplex rozkládající se na určitém teritoriu.“⁶²

Pod pojmem region lze nalézt i určitý systém vazeb – ekonomických, psychologických, sociokulturních, které pociťují jedinci v konkrétním geografickém prostoru. Vnější vztahy regionu jsou spojnicemi regionu s okolím.⁶³

3.4 Klasifikace NUTS

Nejprve vymezíme oblasti, které budeme posuzovat. V České republice jsou jednotlivá území vymezena na základě klasifikace NUTS⁶⁴, která je základním nástrojem pro poskytování statistických údajů Evropské unie. Dne 1. ledna 2000 vstoupila v České republice klasifikace NUTS v platnost a nahradila tak číselník krajů a okresů (ČKO), který byl do té doby platný a v ČR uznávaný. Byl zaveden systém klasifikace územních statistických jednotek používaný v zemích Evropské unie. Tato klasifikace byla aktualizována 1. ledna 2008 a popisuje klasifikaci územní struktury pouze do úrovně krajů. Pro nižší územní jednotky byl sestaven

⁶¹ NÁRODNÍ ÚSTAV ODBORNÉHO VZDĚLÁNÍ. *Územně správní členění České republiky* [online]. 2012 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z www.nuov.cz/informace-o-uzemne-spravnim-cleneni-ceske-republiky.

⁶² VARADZIN, F.: *Regiony a vnější ekonomické vztahy*. 2005, s. 10.

⁶³ VARADZIN, F.: *Regiony a vnější ekonomické vztahy*. 2005.

⁶⁴ La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques

system LAU.⁶⁵ Cílem systému LAU je podchytit složky regionálního charakteru, představuje okresy a obce v ČR. Oba tyto systémy jsou navzájem propojeny.⁶⁶

Zákonnou úpravou vzniklo 14 krajů, což jsou vyšší územní jednotky samosprávních celků (VUSC). Tyto kraje jsou zařazeny na úroveň NUTS 3. Bylo vytvořeno i 8 sdružených krajů neboli regionů soudržnosti na úrovni NUTS 2 a to pro potřeby poskytování dat a pro čerpání strukturálních fondů. Úroveň NUTS 2 má tedy pouze statistický význam.⁶⁷

3.4.1 Zařazení územních jednotek v systému NUTS a LAU

Společná evropská klasifikace byla zavedena především z důvodu snahy o získání zejména ekonomických informací o území na srovnatelném základu. Jsou nastaveny závazné limity charakteru územních statistických jednotek, pomocí nichž se vytvářejí základní předpoklady pro objektivní vyhodnocování a komparaci evropských regionů. Vzhledem k jednotné klasifikaci je možné stejným způsobem pracovat i se statistickými daty všech členských států EU. Česká republika se dle klasifikace územních statistických jednotek NUTS dělí následujícím způsobem:

Tabulka 3. 1 Územní jednotky v systému NUTS a LAU

ÚROVEŇ	STATISTICKÉ ÚZEMNÍ ROZDĚLENÍ
NUTS 0	Stát Česká republika
NUTS 1	Území České republiky
NUTS 2	8 regionů soudržnosti
NUTS 3	14 krajů
NUTS 4 (LAU 1)	76 okresů + hl. m. Praha
NUTS 5 (LAU 2)	6 249 obcí

zdroj: Český statistický úřad, *Vymezení územních jednotek NUTS v ČR*. Vlastní úprava, 2013.

Regiony soudržnosti jsou úrovní správního členění NUTS 2 a tvoří jednotlivé kraje NUTS 3. Regiony soudržnosti jsou vytvořeny především proto, aby poskytovaly data Eurostatu, a aby mohly čerpat prostředky ze strukturálních fondů Evropské unie. V následující tabulce (3.2) jsou regiony soudržnosti (NUTS 2) a kraje (NUTS 3), ze kterých se jednotlivé regiony skládají.

⁶⁵ Local Administrative Units

⁶⁶ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vybrané ukazatele oblastí a krajů*. [online]. 2012 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z [www: <http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/9A002AD85B/\\$File/000112c29.pdf>](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/9A002AD85B/$File/000112c29.pdf).

⁶⁷ Tamtéž.

Tabulka 3. 2 Územní jednotky NUTS 2 a NUTS 3 v České republice

NUTS 2	NUTS 3	NUTS 2	NUTS 3
Praha	hl. m. Praha	Severovýchod	Liberecký kraj Královéhradecký kraj Pardubický kraj
Střední Čechy	Středočeský kraj	Jihovýchod	Vysočina
Moravskoslezsko	Moravskoslezský kraj		Jihomoravský kraj
Jihozápad	Jihočeský kraj	Střední Morava	Olomoucký kraj Zlínský kraj
	Plzeňský kraj		
Severozápad	Ústecký kraj Karlovarský kraj		

Zdroj: Český statistický úřad, *Vymezení územních jednotek NUTS v ČR*. Vlastní úprava, 2013.

V příloze č. 1 je možné nalézt základní administrativní členění krajů ČR, které je zobrazeno modře, vychází jak z úprav demografických, administrativních a geografických, tak i z historických regionálních hranic. Zeleně jsou zobrazeny regiony rozdělené dle soudržnosti.

3.5 Situační analýza regionů ČR na úrovni NUTS 3

V následujících kapitolách jsou uvedeny základní charakteristiky hlavního města Prahy (dále jen Prahy) a jednotlivých regionů ČR rozdělených dle úrovně NUTS 3.

3.5.1 Hlavní město Praha

Hlavním městem České republiky je Praha, tím pádem tvoří přirozené **centrum** politického, mezinárodního, ekonomického, kulturního dění. Jedná se o statutární město, které je spravováno orgány hlavního města: Zastupitelstvem hl. m. Prahy, Radou a Magistrátem hl. m. Prahy.

Praha je pro výkon státní správy od roku 2001 členěna na 22 správních obvodů, z hlediska samosprávného ji tvoří 57 autonomních městských částí s vlastními volenými orgány. Jedná se o největší město České republiky, které se rozkládá na **ploše** 496 km². K 31. 12. 2011 byl počet **obyvatel** Prahy 1 241 664, což představuje necelých 12% obyvatel celého státu.

Z **ekonomického** hlediska má Praha zcela výhradní postavení v rámci republiky, je hospodářským centrem státu a také střediskem pro zprostředkování vlivů nadnárodních hospodářských vztahů na celém území státu. Sídli zde, krom všech hlavních orgánů státní

správy, většina zahraničních firem a státních institucí, což má podstatný vliv na vývoj ekonomiky.

Ekonomický výkon Prahy stabilně tvoří čtvrtinu celostátního **HDP**. Tento podíl se v posledních letech stále navyšuje. Regionální ekonomika vyjádřená v HDP běžnými cenami v roce 2010 vzrostla, byl také zaznamenán meziroční nárůst o necelé 3% na 972,6 miliard Kč. HDP v přepočtu na jednoho obyvatele v Praze vysoko překračuje republikový průměr. Pro metropole je vyšší úroveň tvorby HDP typická.⁶⁸

Následující tabulka (3.3) zobrazuje čtyři vybrané ukazatele životní úrovně v období 2009-2011.

Tabulka 3. 3 Vybrané ukazatele životní úrovně v Praze

UKAZATEL/ROK	2009	2010	2011
Regionální HDP (Kč)	949 568	976 822	973 094
Disponibilní důchod domácností/obyvatele (Kč)	244 408	255 999	251 275
Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč)	30 028	30 842	31 212
Registrovaná míra nezaměstnanosti (%)	3,66	4,07	3,95

Zdroj: Český statistický úřad. *Hl. m. Praha*. Vlastní zpracování, 2013.

3.5.2 Středočeský kraj

Středočeský kraj, ležící uprostřed Čech, je jak velikostí, počtem obcí, tak i počtem obyvatel největším krajem České republiky. **Rozlohou**, která tvoří 11 015 km², zabírá téměř 14% území celé ČR a je přibližně dvakrát větší než jsou průměrné rozlohy krajů ČR. Krajské území se dělí na 12 okresů s 10 okresními městy, v roce 2011 bylo na území kraje 1 145 obcí.

Rozvinutá zemědělská a průmyslová výroba je pro Středočeský kraj typická. Díky výborným **přírodním podmínkám** severovýchodní části kraje zemědělská výroba prosperuje a vyniká především v rostlinné výrobě - pěstováním ječmene, pšenice, cukrovky, v příměstských částech pěstováním zeleniny, ovoce a květin.

Strojírenství, potravinářství a chemie jsou stěžejními **průmyslovými** odvětvími. Podnikem celostátního významu je SKODA AUTO a.s Mladá Boleslav, dále pak výroba malých aut v TPCA Czech s.r.o Kolín. Odvětví keramiky, sklářství a polygrafie je také zastoupeno

⁶⁸ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Hl. m. Praha* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.praha.czso.cz/>>.

několika významnějšími podniky. Dříve tradiční obory jako jsou těžba uhlí, kožedělný průmysl a ocelářství zaznamenaly ústup.

Počátkem 90. let začalo ubývat zaměstnaných v primárním sektoru (rybářství, zemědělství, lesnictví) a rovněž v sekundárním sektoru (stavebnictví a průmysl). Naopak se v tomto kraji dlouhodobě zvyšuje zaměstnanost v terciární sféře služeb. Oproti republikovému průměru je míra **nezaměstnanosti** ve Středočeském kraji nižší, existují však patrné rozdíly v nezaměstnanosti uvnitř kraje, které jsou ovlivněny blízkostí hlavního města. Míra registrované nezaměstnanosti tvořila k 31. 12. 2011 v kraji 7,07% a v okrese Praha-východ pouhých 3,35%.

Regionální HDP se oproti předcházejícím rokům zvýšil na 411 041 Kč, což je hned po Praze nejvyšším regionálním HDP v republice. Tento fakt je ovlivněn, jak příznivými výsledky automobilového průmyslu, tak strategicky prospěšnou polohou Středočeského kraje obklopujícího hlavní město ČR.

Středočeský kraj, nezahrnujeme-li Prahu, je typický svojí nejhustší a také nejpřetíženejší **dopravní sítí** v republice. Do hlavního města vedou přes území kraje významné silniční i železniční tratě. V kraji je zastoupena také vodní doprava, Labsko-vltavská vodní cesta v současnosti představuje jedinou vnitrostátní i mezinárodní vodní přepravu.⁶⁹

Tabulka 3. 4 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Středočeský kraj

UKAZATEL/ROK	2009	2010	2011
Regionální HDP (Kč)	398 109	399 373	411 041
Disponibilní důchod domácností/obyvatele (Kč)	205 028	210 095	207 776
Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč)	21 510	21 972	22 654
Registrovaná míra nezaměstnanosti (%)	7,01	7,73	7,07

Zdroj: Český statistický úřad. *Středočeský kraj*. Vlastní zpracování, 2013.

3.5.3 Jihočeský kraj

Dlouhou dobu byl Jihočeský kraj vnímán hlavně jako **zemědělská** oblast s rozvinutým lesnictvím a rybníkářstvím. **Průmysl** se zaměřením na zpracovatelské činnosti se zde rozvinul až v průběhu minulého století. Jádrem kraje tvoří jihočeská kotlina a kraj samotný představuje geograficky poměrně uzavřený celek. **Rozloha** Jihočeského kraje je 10 056 km².

⁶⁹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Středočeský kraj* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z [www: <http://www.stredocesky.czso.cz/>](http://www.stredocesky.czso.cz/).

Kraj podstatnou částí státních hranic sousedí s Rakouskem a Německem. Tento příhraniční charakter umožňuje efektivní spolupráci se sousedními státy jak ve výrobní oblasti, tak v oblasti služeb spolu s rozvojem cestovního ruchu. Mnoho forem přeshraniční spolupráce se vyvíjí především v posledních letech. Euroregion Šumava/Bayerischer Wald/Mühlviertel je jednou z nich a sdružuje na 120 hornorakouských, 114 bavorských a 94 českých obcí. Cílem přeshraniční spolupráce je společná reprezentace regionu, rozvoj cestovního ruchu a výměna informací mezi státy. Přínosy této spolupráce lze pozorovat především ve vytváření a realizaci společných projektů, zejména v oblasti dopravy, cestovního ruchu a služeb. Viz příloha č. 3 – Euroregion Šumava.

V celé České republice je Jihočeský kraj územím s nejnižší hustotou zalidnění. Ke konci roku 2011 žilo v kraji 636,1 tisíc **obyvatel**, což v přepočtu tvoří zhruba 63 obyvatel na 1 km².

Kraj se v ČR podílí na tvorbě **HDP** pouze 5,1%, ale v přepočtu na 1 obyvatele tvoří 84,4% celorepublikového průměru a je tak mezi kraji na 8. pozici.

V hospodářství kraje je dle výběrového šetření pracovních sil zaměstnáno přes 300 tisíc osob, z toho 31% v průmyslu, 13% v obchodu a opravách spotřebního zboží a 10% ve stavebnictví. **Průměrná hrubá měsíční mzda** v kraji v roce 2011 dosáhla 23 199 Kč a zaostala tak v celorepublikovém průměru o 11%, což je do jisté míry způsobeno hospodářskou strukturou kraje. Koncem roku 2011 v kraji bylo evidováno 26 450 uchazečů o zaměstnání a registrovaná míra nezaměstnanosti dosáhla ke konci prosince na 7,53%. V mezikrajevovém porovnání se tak Jihočeský kraj dostal na pátou nejnižší příčku.⁷⁰

Následující tabulka (3.5) popisuje čtyři vybrané ukazatele životní úrovně v období 2009 – 2011.

Tabulka 3. 5 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Jihočeský kraj.

UKAZATEL/ROK	2009	2010	2011
Regionální HDP (Kč)	195 804	195 994	196 499
Disponibilní důchod domácností/obyvatele (Kč)	183 022	181 800	181 975
Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč)	20 472	23 418	23 199
Registrovaná míra nezaměstnanosti (%)	7,78	8,5	7,53

Zdroj: Český statistický úřad. *Jihočeský kraj*. Vlastní zpracování, 2013.

⁷⁰ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Jihočeský kraj* [online]. 2013.[cit. 2013-04-28]. Dostupné z www: <<http://www.cbudejovice.czso.cz/>>.

3.5.4 Plzeňský kraj

Rozloha Plzeňského kraje je 7 561 km², jedná se o třetí největší kraj v ČR, ovšem počtem obyvatel se řadí až na deváté místo v rámci republiky. Kraj tvoří sedm okresů, které se územně výrazně liší, především krajinným charakterem, skladbou i počtem obyvatelstva, hustotou osídlení i ekonomickým potenciálem.

Základní potenciál pro rozvoj zpracovatelského **průmyslu** tvoří zásoby nerostných surovin v kraji, jedná se především o zásoby černého uhlí, keramické a žáruvzdorné jíly a stavební kámen.

Na velmi dobré úrovni je v Plzeňském kraji **životní prostředí**. Hodnoty měrných emisí dosahují v Plzeňském kraji nižší hodnoty než je průměr ČR. Nejméně zatíženými oblastmi jsou horské partie Šumavy, Českého lesa, západní Brdy a oblast v okolí Nečtin a Manětína. Výjimku tvoří pouze Plzeň, kde je životní prostředí narušeno extrémně, což je způsobeno především tím, že je město zatíženo vysokou koncentrací průmyslových aktivit a silniční dopravou, která výrazně zhoršuje emise.

Vzhledem k počtu **obyvatel** (571 709 osob k 31. 12. 2011) je Plzeňský kraj šestým nejmenším krajem v České republice.

Podíl Plzeňského kraje na celkovém hrubém domácím produktu byl v roce 2011 v běžných cenách 4,8%, v přepočtu **HDP** na 1 obyvatele 325 753 Kč. Regionální HDP byl 186 167 Kč. **Průměrná hrubá měsíční mzda** v roce 2011 dosáhla 22 018 Kč, v porovnání s celorepublikovým průměrem však byla o 4,9% nižší. Plzeňský kraj patří v rámci ČR k územím s nižší mírou **nezaměstnanosti**. K 31. 12. 2011 tvořila registrovaná míra nezaměstnanosti 7,01%, což je druhá nejnižší míra nezaměstnanosti v republice.⁷¹

V následující tabulce (3.6) nalezneme vybrané ukazatele životní úrovně v Plzeňském kraji.

Tabulka 3. 6 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Plzeňský kraj

UKAZATEL/ROK	2009	2010	2011
Regionální HDP (Kč)	177 096	182 715	186 167
Disponibilní důchod domácností/obyvatele (Kč)	205 028	210 095	207 776
Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč)	20 767	21 864	22 018
Registrovaná míra nezaměstnanosti (%)	8,16	8,25	7,01

Zdroj: Český statistický úřad. *Plzeňský kraj*. Vlastní zpracování, 2013.

⁷¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Plzeňský kraj* [online]. 2013. [cit. 2013-04-28]. Dostupné z [www: <http://www.plzen.czso.cz/>](http://www.plzen.czso.cz/).

3.5.5 Karlovarský kraj

Především díky svému lázeňství a turistickému ruchu je Karlovarský kraj proslulý. Nejen naše nejznámější lázně – Karlovy Vary se nacházejí na jeho území, ale také Františkovy lázně, Mariánské lázně, Lázně Jáchymov a Kynžvart. Karlovarský kraj, ležící na západě území České republiky, tvoří tři okresy – karlovarský, sokolovský a chebský.

Karlovarský kraj je typický značnými rozdíly v **životním prostředí**. V sokolovském okrese, kde se těží hnědé uhlí, je situace nejhorší. Vzhledem k vysokým hodnotám znečištění se tento kraj řadí mezi největší znečišťovatele ovzduší České republiky, společně s Moravskoslezským a Ústeckým krajem.

Celkem se zde nachází 132 obcí, které jsou nadále členěny na 519 částí. Svou **rozlohou** kraj zaujímá pouze 4,2% území ČR, a řadí se tak k těm nejmenším krajům. K 31. 12. 2012 byl počet **obyvatel** Karlovarského kraje 301 726, což tvoří pouhé cca 2,9% obyvatelstva ČR.

Regionální HDP za rok 2011 činil 78 666, oproti roku 2009 tedy došlo ke snížení – viz tabulka 3.7. **Registrovaná míra nezaměstnanosti** k 31. 12. 2011 činila 9,83%, oproti roku 2009 tak klesla o 1,24 procentního bodu.⁷²

Následující tabulka (3.7) popisuje vybrané ukazatele životní úrovně v Karlovarském kraji.

Tabulka 3. 7 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Karlovarský kraj.

UKAZATEL/ROK	2009	2010	2011
Regionální HDP (Kč)	81 854	80 054	78 666
Disponibilní důchod domácností/obyvatele (Kč)	172 411	173 435	172 605
Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč)	18 621	19 450	19 675
Registrovaná míra nezaměstnanosti (%)	11,07	11,39	9,83

Zdroj: Český statistický úřad. *Karlovarský kraj*. Vlastní zpracování, 2013.

3.5.6 Ústecký kraj

Ústecký kraj leží na severozápadě České republiky. Z geografického hlediska je povrch kraje dost odlišný, příroda je pestrá a rozmanitá. Svou **rozlohou** 5 335 km² představuje kraj 6,8% rozlohy České republiky.

⁷² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Karlovarský kraj* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z [www: <http://www.kvary.czso.cz/>](http://www.kvary.czso.cz/).

Podstatné rozdíly jsou v kraji jak z hlediska **přírodních podmínek**, tak i z hlediska hospodářské struktury, stavu životního prostředí a hustoty osídlení. Značným nerostným bohatstvím je dán hospodářský význam kraje. Je zde možné nalézt rozsáhlá ložiska hnědého uhlí, která jsou uložena nízko pod povrchem. Dalšími důležitými surovinami, těžící se v kraji, jsou ložiska kvalitních slévárenských a sklářských písků a stavebního kamene. Kraj lze rozdělit na **čtyři oblasti**, které jsou vzájemně velmi odlišné. Jednou ze čtyř oblastí je vysoce rozvinutá *průmyslová oblast*, která je soustředěna především v Podkrušnohoří, z odvětví mají významné postavení těžba uhlí, energetika, strojírenství, sklářský a chemický průmysl. Litoměřicko a Lounsko jsou další oblastí, ta je významná *pěstováním zeleniny a chmele*. Polabí a Poohoří jsou proslulé jako *ovocnářské oblasti*, přezdívané „Zahrada Čech“. Krušnohorská oblast je velmi řídko osídlené *horské pásmo* s omezenými hospodářskými aktivitami. A nakonec oblast Děčínska, která není ani územím s koncentrací zemědělství, ani oblastí těžkého průmyslu, jedná se o typicky *periferní území*.

Ústecký kraj tvoří sedm okresů – Chomutov, Děčín, Litoměřice, Louny, Most, Teplice a Ústí nad Labem, které jsou dále členěny na 354 obcí. Hustota **obyvatel** (155 obyvatel/km²) je zde vyšší než vykazuje celorepublikový průměr (133 obyvatel/km²).

Za rok 2011 se podílel kraj na tvorbě **HDP** v České republice 6,3%. **Regionální HDP** za rok 2011 tvořil 242 495 Kč, oproti předešlým rokům se snížil. **Průměrná hrubá měsíční mzda** v roce 2011 dosáhla 21 145 Kč. Vzhledem k poklesu těžby uhlí, útlumu výroby i zemědělství, je v Ústeckém kraji dlouhodobě nejvyšší míra **nezaměstnanosti**, která k 31. 12. 2011 byla 12,94%.⁷³

V následující tabulce (3.8) nalezneme vybrané ukazatele životní úrovně v Ústeckém kraji.

Tabulka 3. 8 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Ústecký kraj

UKAZATEL/ROK	2009	2010	2011
Regionální HDP (Kč)	251 172	244 841	242 495
Disponibilní důchod domácností/obyvatele (Kč)	171 272	172 877	171 738
Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč)	19 957	20 850	21 145
Registrovaná míra nezaměstnanosti (%)	13,61	13,90	12,94

Zdroj: Český statistický úřad. *Ústecký kraj*. Vlastní zpracování, 2013.

⁷³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Ústecký kraj* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z [www: <http://www.ustinadlabem.czso.cz/>](http://www.ustinadlabem.czso.cz/).

3.5.7 Liberecký kraj

Liberecký kraj se rozprostírá na severu ČR. Pokud nepočítáme Prahu, je Liberecký kraj se svými 3 163 km² nejmenším v republice, zaujímá tak pouhé 4% **území** celé republiky. Koncem roku 2011 měl Liberecký kraj dohromady 438 600 **obyvatel**, což jsou 4,2% obyvatelstva ČR, podle tohoto ukazatele je druhým nejmenším krajem. Průměrnou hustotou obyvatelstva, která je 138,6 obyvatel/km², převyšuje průměr republiky.

V Libereckém kraji převažuje stále průmyslový charakter. Zpracovatelský průmysl je zaměřený především na výrobu automobilů a výrobu plastových a pryžových výrobků. Cestovní ruch je také nezanedbatelnou součástí ekonomiky Libereckého kraje.

HDP na obyvatele v roce 2011 vykazoval v kraji 76,2% průměrné úrovně hrubého domácího produktu na obyvatele České republiky, na celkovém HDP se kraj podílel 3,2%. V pořadí dle **míry nezaměstnanosti**, která v Libereckém k 31. 12. 2011 činila 9,46%, se kraj v rámci republiky zařadil na 9. místo.

Liberecký kraj patří z **přírodovědeckého hlediska** k vysoce významným regionům, což je dokazováno velkou pestrostí přírodních ekosystémů, vysokou koncentrací chráněných území a zoologicky i botanicky významných lokalit. V kraji můžeme nalézt pět CHKO – České středohoří, Jizerské hory, Lužické hory, Kokořínsko a Český ráj.⁷⁴

Následující tabulka (3.9) popisuje čtyři vybrané ukazatele životní úrovně v Libereckém kraji.

Tabulka 3. 9 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Liberecký kraj.

UKAZATEL/ROK	2009	2010	2011
Regionální HDP (Kč)	117 320	120 295	122 256
Disponibilní důchod domácností/obyvatele (Kč)	177 985	181 902	179 818
Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč)	20 426	20 723	20 739
Registrovaná míra nezaměstnanosti (%)	11,24	10,54	9,46

Zdroj: Český statistický úřad. *Liberecký kraj*. Vlastní zpracování, 2013.

3.5.8 Královéhradecký kraj

Královéhradecký kraj, ležící v severovýchodní části Čech, tvoří více než z jedné třetiny státní hranici s Polskem. Se sousedními Pardubickým a Libereckým krajem tvoří oblast Severovýchod (úroveň NUTS 2), která patří mezi tři největší oblasti v republice.

⁷⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Liberecký kraj* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z [www: <http://www.liberec.czso.cz/>](http://www.liberec.czso.cz/).

Rozloha kraje, která je 4 759 km², tvoří 6 % rozlohy České republiky, řadí se tak na 9. Místo v pořadí krajů. Zemědělská půda tvoří 58 % celkové rozlohy kraje, z toho podíl orné půdy činí 40 %, je tak pátým krajem s nejvyšším podílem zemědělské i orné půdy. Více než pětinu kraje tvořila v roce 2011 **chráněná území**.

Královéhradecký kraj měl ke konci roku 2011 celkem 553 856 **obyvatel**, což tvoří 5,3 % obyvatel celé České republiky. Nejlidnatějším okresem je Hradec Králové, kde žije zhruba 163 tisíc osob.

Královéhradecký kraj je charakterizován jako zemědělsko-průmyslový s výrazně rozvinutým cestovním ruchem. Do velkých měst je soustředěn průmysl a do oblasti Polabí zemědělství.

Kraj se v České republice na tvorbě **hrubého domácího produktu** podílel pouze 4,5 %, v přepočtu na 1 obyvatele dosáhl kraj 86,2 % republikového průměru, mezi kraji tak skončil na 6. místě. Následující tabulka popisuje čtyři vybrané ukazatele životní úrovně v Královéhradeckém kraji.

Registrovaná míra nezaměstnanosti tvořila k 31. 12. 2011 7,49 %, kraj tak zaujímal čtvrtou nejlepší pozici v rámci České republiky. Z výsledků výběrového šetření pracovních sil vyplývá, že v roce 2011 bylo v hospodářství zaměstnáno zhruba 252,3 tisíc osob, z toho 30 % v průmyslu zpracovatelském, 11 % v maloobchodě a velkoobchodě, 9 % ve stavebnictví, po 7 % ve zdravotnictví a sociální péči, v dopravě a skladování, 6 % v odvětví veřejné správy a obrany a po 4% ve stravování, ubytování, pohostinství a v odvětví lesnictví, zemědělství, rybářství.⁷⁵

Následující tabulka (3.10) popisuje čtyři vybrané ukazatele životní úrovně v Libereckém kraji.

Tabulka 3. 10 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Královéhradecký kraj.

UKAZATEL/ROK	2009	2010	2011
Regionální HDP (Kč)	172 623	174 959	174 701
Disponibilní důchod domácností/obyvatele (Kč)	187 499	184 162	180 585
Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč)	19 929	20 527	20 779
Registrovaná míra nezaměstnanosti (%)	7,97	8,37	7,49

Zdroj: Český statistický úřad. *Královéhradecký kraj*. Vlastní zpracování, 2013.

⁷⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Královéhradecký kraj*. [online]. 2013. [cit. 2013-04-28]. Dostupné z [www: <http://www.hradeckralove.czso.cz/>](http://www.hradeckralove.czso.cz/).

3.5.9 Pardubický kraj

Ve východní části Čech se nachází Pardubický kraj se sousedícími kraji – Středočeským, Královéhradeckým, Olomouckým, Jihomoravským a Vysočinou. Oblast soudržnosti Severovýchod (NUTS 2) tvoří společně s Královéhradeckým a Libereckým krajem. Svou **rozlohou**, která se rovná 4 519 km², je pátým nejmenším krajem republiky. Na zemědělskou půdu připadá 60,3 % kraje, přitom orná půda tvoří 44 %. Lesní pozemky tvoří 29,6 % rozlohy kraje. Skládá se ze čtyř okresů - Chrudim, Pardubice, Svitavy, Ústí nad Orlicí.

K 31. 12. 2011 bylo v kraji 516 411 **obyvatel**, což tvoří zhruba 4,9 % celkového počtu obyvatel České republiky. Registrovaná **míra nezaměstnanosti** ke konci roku 2011 činila 8,44 %, oproti roku 2010 se snížila o 1,43 procentního bodu, a byla tak šestou nejnižší mezi kraji ČR.

Průměrná hrubá měsíční mzda dosáhla za rok 2011 hodnoty 21 454 Kč, což tvoří 88,2 % úrovně průměrné hrubé měsíční mzdy celé republiky, jedná se o druhou nejnižší mzdu v ČR hned po Karlovarském kraji.

Hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele v roce 2011 činil 81,1 % průměru ČR. Regionální HDP byl za rok 2011 vyměřen na 153 224 Kč.

Vzhledem k výhodné poloze Pardubického kraje, je zde z hlediska **dopravního spojení** poměrně velký potenciál pro další rozvoj. Železniční tratě dlouhé 542 km vedou naskrz celým územím kraje, k nejvýznamnějším železničním uzlům patří Česká Třebová a Pardubice, jež jsou součástí mezinárodní železniční magistrály Berlín – Praha – Brno – Vídeň. Pardubický kraj je typický svou rozmanitostí přírodních podmínek, osídlením, zemědělskou a průmyslovou výrobou, což má za následek i rozdílnou kvalitu **životního prostředí**. Na území s koncentrovaným průmyslem, osídlením a dopravními uzly se nachází nejvíce poškozené životní prostředí, naopak k nejméně postiženým oblastem se řadí oblast podhůří a vrchovin ve střední a severní části okresu Ústí nad Labem a v jižní části okresu Chrudim.⁷⁶

V následující tabulce (3.11) jsou vybrané ukazatele životní úrovně v Pardubickém kraji.

⁷⁶ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Pardubický kraj* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z [www: <http://www.pardubice.czso.cz/>](http://www.pardubice.czso.cz/).

Tabulka 3. 11 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Pardubický kraj

UKAZATEL/ROK	2009	2010	2011
Regionální HDP (Kč)	149 956	150 942	153 224
Disponibilní důchod domácností/obyvatele (Kč)	180 680	177 156	177 875
Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč)	19 388	19 887	20 121
Registrovaná míra nezaměstnanosti (%)	9,58	9,87	8,44

Zdroj: Český statistický úřad. *Pardubický kraj*. Vlastní zpracování, 2013.

3.5.10 Kraj Vysočina

V rámci České republiky zaujímá kraj Vysočina centrální postavení. Kraj se spolu s Jihočeským a Jihomoravským zapojuje do množství aktivit v rámci přeshraniční spolupráce s Rakouskem. Poměrně nízké znečištění ovzduší a zdravé lesy činí region atraktivním.

Rozloha, která je téměř 6 800 km², řadí kraj Vysočina mezi oblasti nadprůměrné velikosti.

Mezi kraji ČR představuje Vysočina oblast s třetí nejnižší lidnatostí, k 1. lednu 2012 žilo v kraji téměř 512 tisíc **obyvatel**.

Za celorepublikovým průměrem zaostává ekonomická výkonnost kraje. Podíl kraje na hrubém domácím produktu ČR se v posledních letech pohybuje okolo 4 %. Průměrná hrubá měsíční **mzda** na Vysočině v roce 2011 činila 21 183 Kč.

Koncem roku 2011 dosáhla registrovaná **míra nezaměstnanosti** hodnoty 9,44% a byla tak osmou nejnižší v rámci celé České republiky. Oproti prosinci 2010 klesla míra nezaměstnanosti v kraji o 1,29 procentního bodu.

Zemědělství má v kraji významné postavení, přestože přírodní podmínky jsou zde spíše podprůměrné. Avšak pro některé zemědělské činnosti a komodity je oblast Vysočiny optimální, jedná se především o produkci brambor, olejnin, chov skotu.

Strategický význam jak z pohledu vnitrostátního, tak celoevropského, má **silniční a železniční trať**. Oblast kraje je součástí středoevropské urbanizované osy, kterou je Berlín – Praha – Vídeň – Bratislava – Budapešť. K dopravě národní i evropské tak slouží dálnice D1 (v evropském označení E50 a E65). V posledních letech tak strategická poloha kraje přilákala řadu zahraničních investorů, kteří sem soustřeďují jak výrobní kapacity, tak i výzkum a vývoj.

Přírodní bohatství Vysočiny je tvořeno především Chráněnými krajinnými oblastmi Žďarské vrchy a Železné hory, a také přírodními rezervacemi Mohelenská hadcová step, velký Špičák a dalšími četnými rezervacemi.⁷⁷

V následující tabulce (3.12) jsou vybrané ukazatele životní úrovně v kraji Vysočina.

Tabulka 3. 12 Vybrané ukazatele životní úrovně pro kraj Vysočina.

UKAZATEL/ROK	2009	2010	2011
Regionální HDP (Kč)	151 840	150 329	153 750
Disponibilní důchod domácností/obyvatele (Kč)	180 818	181 799	181 133
Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč)	20 037	20 502	21 183
Registrovaná míra nezaměstnanosti (%)	10,25	10,73	9,44

Zdroj: Český statistický úřad. *Kraj Vysočina*. Vlastní zpracování, 2013.

3.5.11 Jihomoravský kraj

Jihomoravský kraj se svou **rozlohou** 719 479 ha a **počtem obyvatel** více jak 1 166 tisíc řadí na čtvrté místo v rámci republiky. Různorodé **přírodní podmínky** jsou pro kraj typické a samozřejmě mají vliv na způsob využívání krajiny a způsob života v konkrétních lokalitách. Lze zde rozlišit čtyři odlišné charaktery krajinných typů. Jedná se o rozsáhlé jeskynní komplexy Moravského krasu v *severní* části kraje, které jsou známé především propastí Macochou, skalními úbočími a množstvím chráněných lokalit. Tato oblast je turisticky velmi oblíbená a hojně ji navštěvují jak naši, tak zahraniční turisté. *Jižní* území kraje je převážně rovinaté, jedná se o území luk, polí, vinic a lužních lesů podél řeky Dyje. Symbolem jižní části kraje je Pálava a Lednicko-valtický areál. Ve *východní* části, za řekou Moravou, se krajina zdvihá do kopců Bílých Karpat, jedná se o biosférickou rezervaci, která patří k nejcennějším přírodním oblastem v Evropě. Krajina v *okolí Brna* je ovlivněna existencí velké městské aglomerace, i přesto je však okolí města považováno za jedno z nejkrásnějších v republice.

Zemědělská půda tvoří 60 % z celkové rozlohy kraje, z té připadá 83 % na ornou půdu. Zemědělství je z hlediska výrobních oblastí zaměřeno především na řepku, cukrovku a obiloviny. Významným oborem zemědělské výroby je vinařství, ovocnářství a zelinářství. V Jihomoravském kraji se nachází více jak 90 % plochy vinic celé ČR.

⁷⁷ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Kraj Vysočina* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z [www: <http://www.jihlava.czso.cz/>](http://www.jihlava.czso.cz/).

Jihomoravský kraj se řadí k regionům s významným **ekonomickým potenciálem**. Hrubý domácí produkt vytvořený krajem představuje 10,3 % HDP České republiky.

Míra ekonomické aktivity, dle výsledků výběrového šetření pracovních sil, nedosahuje republikového průměru. Jihomoravský kraj v roce 2011 zaznamenal pokles počtu zaměstnaných v hlavním pracovním poměru. Dle údajů MPSV počet uchazečů o zaměstnání v roce 2011 klesl. Míra registrované **nezaměstnanosti** za rok 2011 hodnotou 9,81 % stále patří k nejvyšším v republice. Kraj se zařadil na 10. Místo ze čtrnácti krajů. O 6,1 % se snížila nabídka volných míst. V průměru se o jedno pracovní místo v kraji uchází 22,6 zaměstnanců.⁷⁸

Následující tabulka (3.13) popisuje vybrané ukazatele životní úrovně v Jihomoravském kraji.

Tabulka 3. 13 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Jihomoravský kraj.

UKAZATEL/ROK	2009	2010	2011
Regionální HDP (Kč)	389 770	389 787	396 083
Disponibilní důchod domácností/obyvatele (Kč)	187 503	190 197	185 617
Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč)	21 703	22 026	22 520
Registrovaná míra nezaměstnanosti (%)	10,59	10,87	9,81

Zdroj: Český statistický úřad. *Jihomoravský kraj*. Vlastní zpracování, 2013.

3.5.12 Olomoucký kraj

Olomoucký kraj se nachází ve střední části Moravy a zasahuje i do její severní části. Z územně-správního hlediska tvoří spolu se Zlínským krajem oblast Střední Moravy (NUTS 2). Je členěn na pět okresů – Jeseník, Olomouc, Prostějov, Přerov a Šumperk. Kraj je geograficky rozdělen na severní hornatou část s pohořím Jeseníky, CHKO Jeseníky je turisty hojně navštěvovaná. Rovinatou Hanou je tvořena jižní část kraje.

K 31. 12. 2011 celková **rozloha** kraje dosáhla 5 266,56 km², což tvoří 6,7 % celkové rozlohy republiky. Rok od roku však klesá podíl orné půdy (39,4 %) a zvyšuje se podíl nezemědělské půdy (46,9 %). V kraji se nachází 398 obcí, z nichž statut města má přiznaných 30, tato města osidluje 57,2 % **obyvatel** kraje.

Z **ekonomického hlediska** je možné Olomoucký kraj považovat za oblast průmyslovou s rozvinutou sférou služeb. Ekonomika hanáckých okresů je stabilní a dostatečně rozmanitá.

⁷⁸ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Jihomoravský kraj* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z [www: <http://www.bрно.czso.cz/>](http://www.bрно.czso.cz/).

Zejména kvůli své poloze, dopravní dostupnosti a narušením sociálního a hospodářského života po druhé světové válce, se okresy Jeseník a Šumperk řadí k ekonomicky slabším regionům. Na tvorbě HDP se Olomoucký kraj podílel v roce 2011 pouze 4,7 %.

Řada tradičních průmyslových podniků, které se nacházejí v Olomouckém kraji, a značné množství potravinářských podniků, navazuje na zemědělskou výrobu. Z dalších odvětví průmyslu jsou rozvinuté textilní a oděvní průmysl, výroba strojů a zařízení, průmysl optiky, optických zařízení a další.

Míra registrované **nezaměstnanosti** ke konci roku 2011 činila 12,10%. Olomoucký kraj se s touto hodnotou v rámci republiky umístil na předposledním místě.

Měřené emise nedosahují průměrných hodnot za Českou republiku, proto je možné životní prostředí Olomouckého kraje v rámci republiky posuzovat jako méně poškozené. Vynikající kvalitu ovzduší mají horské a podhorské oblasti kraje, jsou také významným zdrojem pitné vody.⁷⁹

Tabulka 3. 14 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Olomoucký kraj.

UKAZATEL/ROK	2009	2010	2011
Regionální HDP (Kč)	173 663	176 225	178 815
Disponibilní důchod domácností/obyvatele (Kč)	175 568	172 540	173 350
Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč)	19 926	20 323	20 906
Registrovaná míra nezaměstnanosti (%)	12,19	12,48	11,37

Zdroj: Český statistický úřad. *Olomoucký kraj*. Vlastní zpracování, 2013.

3.5.13 Zlínský kraj

Na východě republiky se nalézá Zlínský kraj, jeho východní část tvoří hranici se Slovenskem. Skládá se z okresů Kroměříž, Uherské Hradiště, Vsetín a Zlín. Jedná se o čtvrtý nejmenší kraj v republice, jeho **rozloha** je 3 964 km². Celkový půdní fond kraje tvoří 48,9% zemědělské a 51,1% nezemědělské půdy.

Kraj má velkou rozlohu **chráněného krajinného území**. Zhruba 30% území zahrnují dvě chráněné krajinné oblasti – Beskydy a Bílé Karpaty.

V roce 2011 žilo na území kraje 589 030 **obyvatel**. Vývoj věkového složení je charakteristický zvyšujícím se podílem obyvatel v poproduktivním věku, oproti roku 2010 se

⁷⁹ Olomoucký kraj. *Český statistický úřad* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.olomouc.czso.cz/>>.

podíl obyvatel starších 64 let zvýšil z 16,2 % na 16,8 %, i přesto je věková struktura z ekonomického hlediska pořád příznivá. V roce 2011 byl průměrný věk obyvatele Zlínského kraje 41,4 let.

Ekonomika je v kraji založena především na zhodnocování vstupních surovin a polotovárů. Mezi kraji ČR se Zlínský kraj v tvorbě hrubého domácího produktu řadí na 8. místo. V roce 2011 dosáhl regionální HDP 182 413 Kč, průměrná hodnota HDP na 1 obyvatele 309 386 Kč.

Ke konci roku 2011 bylo úřady práce Zlínského kraje evidováno celkem 29 418 uchazečů o zaměstnání, registrovaná míra **nezaměstnanosti** byla 9,35%. Největší míru nezaměstnanosti v rámci kraje měl okres Vsetín (10,75%), naopak nejnižší nezaměstnanost byla v okrese Zlín (7,85%).⁸⁰

V následující tabulce (3.15) jsou vybrané ukazatele životní úrovně pro Zlínský kraj.

Tabulka 3. 15 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Zlínský kraj.

UKAZATEL/ROK	2009	2010	2011
Regionální HDP (Kč)	182 117	178 332	182 413
Disponibilní důchod domácností/obyvatele (Kč)	178 621	177 716	178 902
Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč)	19 478	19 965	20 336
Registrovaná míra nezaměstnanosti (%)	10,83	10,74	9,35

Zdroj: Český statistický úřad. *Zlínský kraj*. Vlastní zpracování, 2013.

3.5.14 Moravskoslezský kraj

Moravskoslezský kraj, ležící na severovýchodě ČR, je typický svou geografickou rozmanitostí. Dá se považovat za jednu z nejvíce okrajových částí republiky. Kraj se skládá ze šesti okresů – Bruntál, Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava a Ostrava. Kraj je rozdělen na 22 správních obvodů obcí s rozšířenou působností, spadá do nich celkem 300 obcí, z toho 41 měst. **Rozloha** kraje činí 5 427 km², zabírá tak 6,9 % území celé republiky, a je tak na 6. místě mezi všemi kraji.

Odlišný ekonomický vývoj a přírodní charakter se podílejí na rozdílech v kvalitě **životního prostředí** jednotlivých oblastí kraje. Nejzávažnější dopady na životní prostředí jsou koncentrovány do střední a severovýchodní části kraje (Ostravsko, Karvinsko a Třinecko).

⁸⁰ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zlínský kraj* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z [www: <http://www.zlin.czso.cz/>](http://www.zlin.czso.cz/).

Součástí Moravskoslezského kraje jsou na druhé straně také místa s významnými přírodními zvláštnostmi, která jsou chráněna v rámci tří chráněných oblastí: Beskydy, Jeseníky a Poodří.

Od počátku 90. let dochází k výraznému zlepšování stavu životního prostředí, a to z důvodu poklesu průmyslové výroby, používání šetrnějších technologií a značných investic do ekologických opatření. Přesto však kraj stále patří mezi nejzatíženější oblasti v ČR.

S počtem více než 1 230 tisíc **obyvatel**, je Moravskoslezský kraj třetím nejlidnatějším v rámci republiky. Se svými 300 obcemi však patří k regionům s nejmenším počtem sídel, čemuž odpovídá i hustota osídlení, která je 227 obyvatel na km² (průměr ČR je 133 obyvatel na km²)

I vzhledem k současnému útlumu těžkého průmyslu a dobývání nerostných surovin, pracuje v průmyslových odvětvích více než třetina z celkového počtu 546,2 tisíc osob zaměstnaných v národním hospodářství.⁸¹

Tabulka 3. 16 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Moravskoslezský kraj.

UKAZATEL/ROK	2009	2010	2011
Regionální HDP (Kč)	368 087	378 879	392 166
Disponibilní důchod domácností/obyvatele (Kč)	174 505	175 236	177 283
Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč)	21 136	21 455	22 104
Obsahová míra nezaměstnanosti (%)	12,14	12,36	11,18

Zdroj: Český statistický úřad. *Moravskoslezský kraj*. Vlastní zpracování, 2013.

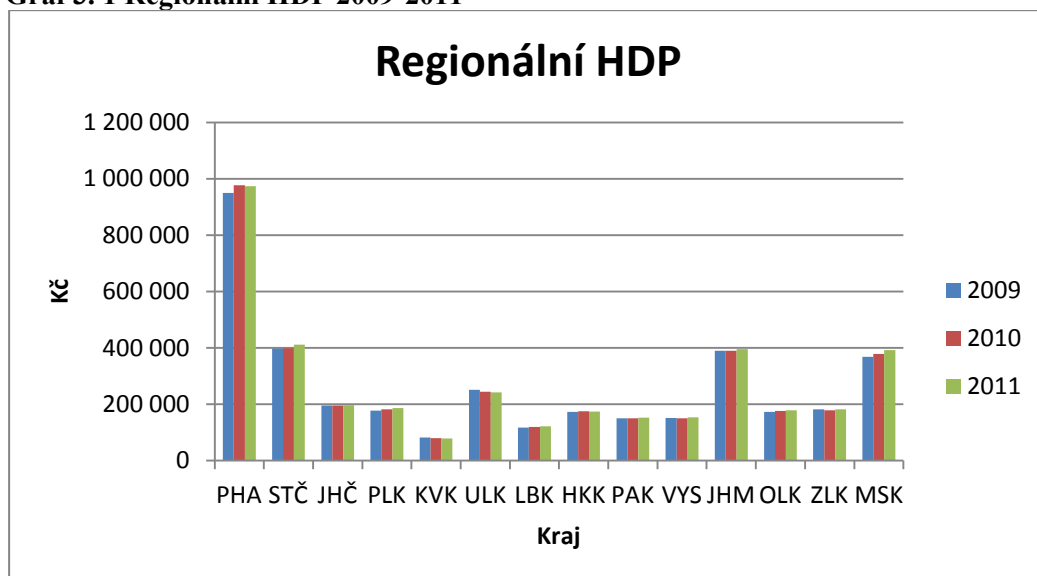
3.5.15 Srovnání životní úrovně jednotlivých regionů

Pro lepší názornost a přehlednost sledovaných ukazatelů v období 2009 – 2011 byly pro ukazatele vytvořeny grafy, které znázorňují jejich vývoj.

Co se týče regionálního HDP, nejvyšších hodnot dosahuje region Praha, vyšší regionální HDP bylo zaznamenáno také ve Středočeském kraji, Jihomoravském kraji a Moravskoslezském kraji. Naopak nejnižší regionální HDP byl naměřen v kraji Karlovarském, kde má regionální HDP v letech 2009-2011 dokonce klesající tendenci. Nízký regionální HDP dále zaznamenal kraj Liberecký a Vysočina. Situaci dále dokresluje následující graf (3.1).

⁸¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Moravskoslezský kraj* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z [www: <http://www.ostrava.czso.cz/>](http://www.ostrava.czso.cz/).

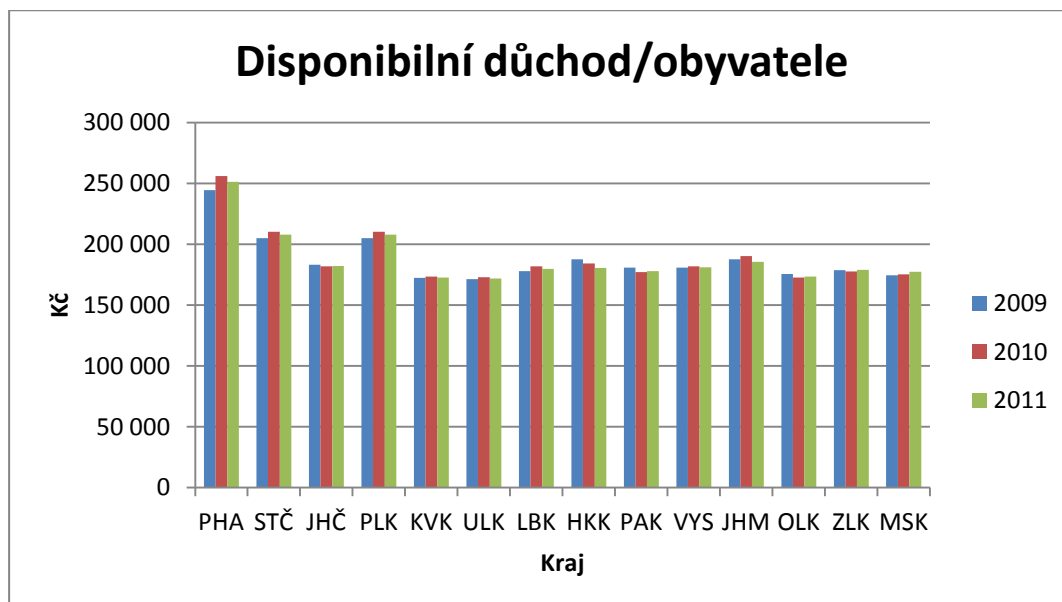
Graf 3. 1 Regionální HDP 2009-2011

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování, 2013.

Nejvyšším disponibilním důchodem domácnosti na obyvatele disponuje ve sledovaném období také Praha, která dosahuje výrazně vyšších hodnot oproti ostatním krajům. Na druhém místě je Středočeský kraj, za ním následuje kraj Jihomoravský. Když opomeneme Prahu a kraj Středočeský, jsou disponibilní důchody domácností v jednotlivých krajích republiky na srovnatelné úrovni, přesvědčit se o tom můžeme v grafu č 3.2. Nejnižší disponibilní důchody byly naměřeny v krajích Ústeckém, Karlovarském a Moravskoslezském.

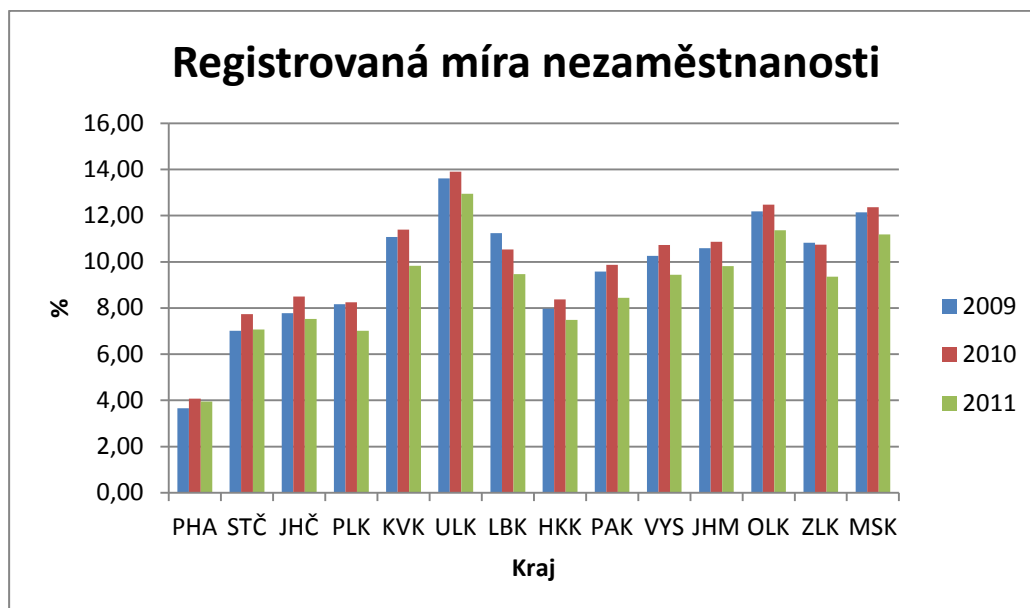
Graf 3. 2 Disponibilní důchod 2009-2011

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování, 2013.

Nejnižší míra registrované nezaměstnanosti se dlouhodobě vyskytuje v Praze a Středočeském kraji, nejvyšší naopak v krajích Ústeckém, Moravskoslezském a Olomouckém, což popisuje graf č. 3.3. Oproti roku 2010 se nezaměstnanost v roce 2011 snížila ve všech krajích.

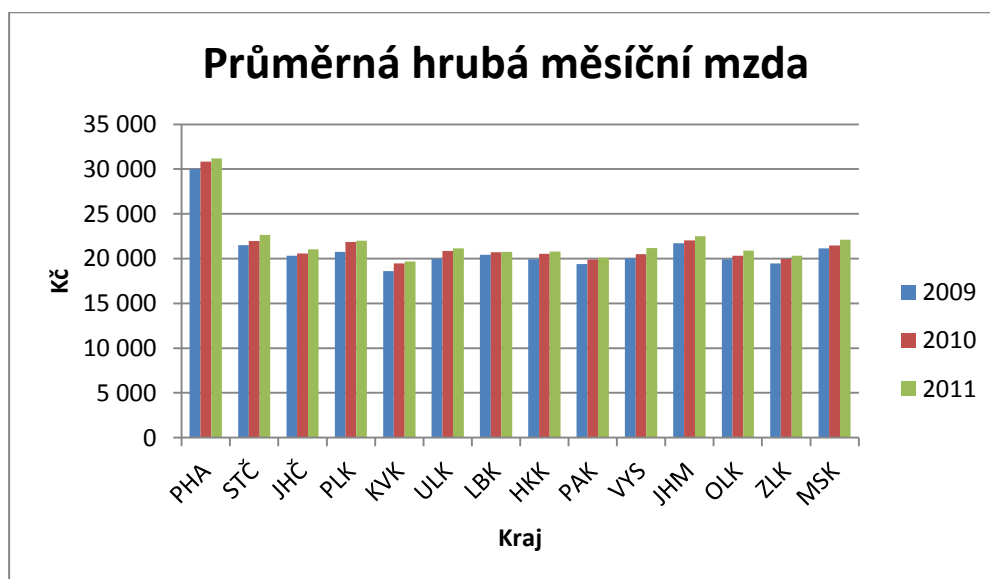
Graf 3.3 Registrovaná míra nezaměstnanosti 2009-2011

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování, 2013.

Co se týče průměrných hrubých mezd, nejvíce vydělávají obyvatelé Prahy, za rok 2011 byla jejich průměrná hrubá měsíční mzda 33 546 Kč, což je o celých 11 823 Kč více než v Karlovarském kraji, kde byla v roce 2011 nejnižší průměrná hrubá mzda. Z grafu č. 3.4 je patrné, že průměrné hrubé mzdy v Praze jsou výrazně vyšší než v ostatních regionech.

Graf 3.4 Průměrná hrubá měsíční mzda 2009-2011

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování, 2013.

3.6 Srovnání regionálních makroekonomických ukazatelů

Abychom mohli porovnat a analyzovat ekonomickou úroveň života na úrovni NUTS 3 v České republice, bylo vybráno pouze několik reprezentativních ukazatelů. Vzhledem k tomu, že všechna data nejsou dostupná pro zkoumanou úroveň, případně z důvodu nedostatečně dlouhých časových řad, bylo vybráno 5 ukazatelů, jejichž data jsou dostupná na webových stránkách Českého statistického úřadu. Tento soubor tvoří ekonomické ukazatele životní úrovně na regionální úrovni, kterými jsou hrubý domácí produkt na obyvatele, regionální HDP na obyvatele v PPS, míra obecné nezaměstnanosti, disponibilní důchody domácností na osobu průměrné hrubé měsíční mzdy.

Všechny ukazatele byly popsány v předešlých kapitolách, proto je v analýze uvedena k jednotlivým indikátorům pouze stručná charakteristika. Regionální životní úroveň byla zkoumána v referenčním období let 2003 – 2011, období bylo zvoleno především z důvodu dostupnosti ucelených datových hodnot. V rámci analýzy bylo využito výzkumných metod popsaných v kapitole 2.6, jedná se o bodovou metodu a metodu semaforu. Na základě použitých metod je poté stanoveno pořadí výsledných bodových hodnot za jednotlivé ukazatele pro všechny regiony ČR na úrovni NUTS 3.

V následujících kapitolách 3.6.1 a 3.6.2 jsou pro lepší názornost popsány obě metody na příkladu HDP/obyvatele a znázorněny pouze příklady konečných hodnot. V kapitole 3.6.3 je použita kombinace obou metod na analyzovaných ukazatelích.

3.6.1 Metoda semaforu

Metoda tříbarevné škály je využívána s cílem zhodnocení rozdílů životní úrovně mezi kraji ČR, které jsou sledovány prostřednictvím jednotlivých ukazatelů. V rámci barevné stupnice znázorňuje zelená barva nejuspokojivější výsledek, žlutá barva se shoduje s percentilem 50, červená pak označuje výsledky, které jsou nejméně uspokojivé. V tabulce 3.17 vidíme, že do zelené škály je zařazena pouze Praha s nejlepšími výsledky v rámci České republiky. Na druhou stranu kraje Karlovarský, Ústecký, Olomoucký, Moravskoslezský a Zlínský mají v rámci měření hrubého domácího produktu na obyvatele nejméně uspokojivé výsledky, což dokazuje červená oblast škály. Celorepublikový průměr se dle metody postupně v jednotlivých letech od oranžové barvy zbarvuje dožluta, což naznačuje příznivý vývoj.

Tabulka 3. 17 Hrubý domácí produkt/obyvatele

Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele v KČ - metoda semaforu									
NUTS	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ČR	248 693	271 161	290 232	314 765	341 989	345 727	345 601	361 268	365 961
PHA	530 334	569 914	606 925	662 815	709 125	762 352	763 959	780 380	786 057
STČ	238 328	253 397	269 674	284 594	322 364	325 034	321 140	317 670	322 868
JHČ	225 621	242 791	258 668	283 701	300 158	307 454	307 377	307 244	309 006
PLK	235 913	262 596	278 326	294 501	322 162	317 425	310 043	319 419	325 753
KVK	202 270	213 182	225 410	240 082	240 901	253 964	265 793	260 238	259 180
ULK	208 128	222 486	235 260	253 939	275 837	284 558	300 399	292 943	292 658
LBK	204 456	216 614	232 303	266 553	279 775	261 872	267 708	273 719	279 039
HKK	226 640	243 726	259 348	273 541	291 472	293 960	311 307	315 642	315 316
PAK	214 667	228 085	239 415	257 090	290 693	295 219	290 687	292 084	296 796
VYS	217 107	228 402	244 510	265 339	287 879	295 785	294 647	292 014	300 309
JHM	234 532	250 877	267 463	286 079	318 863	326 596	338 928	338 132	340 093
OLK	193 844	215 011	226 617	233 705	257 069	269 684	270 526	274 639	279 902
ZLK	206 803	216 465	232 558	254 466	283 366	286 172	307 993	302 023	309 386
MSK	195 867	222 042	237 244	270 360	286 580	297 926	281 634	304 384	318 155

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování, 2013.

3.6.2 Bodová metoda

Pro hodnocení regionální životní úrovně v rámci krajů NUTS 3 v ČR byly pro zkoumání prostřednictvím bodové metody použity stejné ukazatele, a jim odpovídající hodnoty jako v případě hodnocení předcházející metodou semaforu. Rovněž referenční období let 2003-2011 je použito při hodnocení bodovou metodou, především z důvodu možnosti jednotného srovnání.

Bodové ohodnocení ukazatele HDP na obyvatele v běžných cenách za období 2003 – 2011 je vypočítáno v tabulce 3.18. Hodnotícím kritériem, v případě výpočtu HDP/obyvatele v běžných cenách, je maximum. Výsledná tabulka tak prezentuje bodové počty, které mohly regiony za daný ukazatel v jednotlivých letech získat. Nakonec je provedeno souhrnné bodové ohodnocení ve sledovaném ukazateli. Vzhledem k bodovému hodnocení je možné sestavit pořadí krajů, které vypovídá o tom, na jaké úrovni jsou jednotlivé kraje. Z tabulky 4.2 je zřejmé, že na prvním místě je Praha, na druhém Jihomoravský kraj a třetí místo obsadil kraj Středočeský.

Tabulka 3. 18 Hrubý domácí produkt/obyvatele - bodové ohodnocení

Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele v Kč - bodové ohodnocení											
NUTS	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Σ BODY	POŘADÍ
ČR	469	476	478	475	482	454	452	463	466	4215	X
PHA	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	9000	1
STČ	449	449	462	441	449	436	420	407	411	3 924	3
JHČ	425	434	431	427	400	394	402	394	393	3 700	5
PLK	445	468	452	449	428	397	406	409	414	3 868	4
KVK	381	377	361	341	331	322	348	333	330	3 124	14
ULK	392	400	389	387	369	375	393	375	372	3 452	11
LBK	386	390	401	387	359	340	350	351	355	3 319	12
HKK	427	436	420	404	396	391	407	404	401	3 686	6
PAK	405	407	395	399	389	389	381	374	378	3 517	9
VYS	409	414	406	401	391	367	386	374	382	3 530	7
JHM	442	443	436	436	428	455	444	433	433	3 950	2
OLK	366	380	363	353	345	352	354	352	356	3 221	13
ZLK	390	387	386	388	380	396	403	387	394	3 511	10
MSK	369	398	405	396	392	404	369	390	405	3 528	8

Zdroj: Vlastní zpracování a výpočty.

3.6.3 Kombinace metod

V následující kapitole se budeme pro názornější srovnání věnovat kombinaci obou použitých metod. Z důvodu lepšího srovnání a ověření výsledků budou závěry následujících ukazatelů sloučeny do jednotné tabulky.

1. HDP/OBYVATELE

Tabulka 3.19 popisuje vývoj HDP/obyvatele v běžných cenách v období let 2003 – 2011. Z uvedené tabulky je patrné, že zelené pásmo je zachyceno pouze Prahou, která ve zkoumaném období vykazovala nejvyšší hodnoty měřeného ukazatele. V pásmu s převažující žlutou barvou nalezneme kraj Středočeský, Jihočeský, Plzeňský, Královéhradecký, Vysočina, Jihomoravský a Moravskoslezský. V oranžovém, respektive červeném pásmu, se nacházejí kraje Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Olomoucký a Zlínský.

Z tabulky 3.19 je dále zřejmé, že všechny regiony České republiky v průběhu sledovaného období zaznamenaly pozitivní vývoj. Zřejmá je také skutečnost výrazného nepoměru mezi jednotlivými kraji a hlavním městem Prahou, tento fakt dokresluje nápadné barevné rozlišení.

Barevné škále odpovídá také bodové ohodnocení krajů a následné stanovení pořadníku. Stejně jako v případě metody semaforu, tak i v rámci bodového hodnocení, dosahuje nejspokojivějších výsledků Praha, která je tedy na prvním místě v rámci krajů republiky. Nejnižšího bodového ohodnocení naopak dosáhly kraje Karlovarský, Liberecký a Olomoucký.

Tabulka 3. 19 HDP/obyvatele – kombinace metod

Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele v Kč - metoda semaforu											
NUTS	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Σ BODY	POŘADÍ
ČR	248 693	271 161	290 232	314 765	341 989	345 727	345 601	361 268	365 961	4 215	X
PHA	530 334	569 914	606 925	662 815	709 125	762 352	763 959	780 380	786 057	9 000	1
STČ	238 328	253 397	269 674	284 594	322 364	325 034	321 140	317 670	322 868	3 924	3
JHČ	225 621	242 791	258 668	283 701	300 158	307 454	307 377	307 244	309 006	3 700	5
PLK	235 913	262 596	278 326	294 501	322 162	317 425	310 043	319 419	325 753	3 868	4
KVK	202 270	213 182	225 410	240 082	240 901	253 964	265 793	260 238	259 180	3 124	14
ULK	208 128	222 486	235 260	253 939	275 837	284 558	300 399	292 943	292 658	3 452	11
LBK	204 456	216 614	232 303	266 553	279 775	261 872	267 708	273 719	279 039	3 319	12
HKK	226 640	243 726	259 348	273 541	291 472	293 960	311 307	315 642	315 316	3 686	6
PAK	214 667	228 085	239 415	257 090	290 693	295 219	290 687	292 084	296 796	3 517	9
VYS	217 107	228 402	244 510	265 339	287 879	295 785	294 647	292 014	300 309	3 530	7
JHM	234 532	250 877	267 463	286 079	318 863	326 596	338 928	338 132	340 093	3 950	2
OLK	193 844	215 011	226 617	233 705	257 069	269 684	270 526	274 639	279 902	3 221	13
ZLK	206 803	216 465	232 558	254 466	283 366	286 172	307 993	302 023	309 386	3 511	10
MSK	195 867	222 042	237 244	270 360	286 580	297 926	281 634	304 384	318 155	3 528	8

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování, 2013.

Pozn.: Výpočet bodového ohodnocení viz Příloha č. 4

2. ČISTÝ DISPONIBILNÍ DŮCHOD DOMÁCNOSTÍ

V následující tabulce 3.20 můžeme pozorovat, jaké částky mohou obyvatelé domácnosti v jednotlivých regionech věnovat na konečnou spotřebu, na úspory financí a na spoření hmotných i nehmotných aktiv. Tabulka nám naznačuje úroveň materiálního bohatství domácností, která připadá na jednoho obyvatele. Z tabulky je zřejmý progresivní vývoj disponibilního důchodu ve všech krajích. Ve všech krajích je znatelný přechod od červené škály k žluté či nazelenalé. Jediná Praha ve zkoumaném období ani jednou nedosáhla červené či oranžové barvy a je u ní znát jasný přechod k zelené barvě, což značí příznivý vývoj.

Tabulka 3. 20 Čistý disponibilní důchod domácností/obyvatele – kombinace metod

Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele v Kč											
NUTS	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Σ BODY	POŘADÍ
ČR	132 695	136 078	141 351	150 429	166 525	181 728	179 909	187 681	191 305	6 653	x
PHA	181 308	184 739	191 869	204 845	225 820	243 497	244 408	255 999	251 275	9 000	1
STČ	140 937	145 647	150 790	159 516	177 510	193 753	205 028	210 095	207 776	7 198	2
JHČ	126 962	130 697	136 317	145 990	160 981	175 619	183 022	181 800	181 975	6 447	6
PLK	130 972	136 599	142 816	150 920	165 947	181 801	186 959	189 408	188 536	6 679	3
KVK	121 402	122 836	128 124	133 574	145 819	159 924	172 411	173 435	172 605	6 027	13
ULK	116 396	119 641	124 885	133 598	146 564	158 690	171 272	172 877	171 738	5 953	14
LBK	123 017	127 496	133 190	139 236	154 030	167 059	177 985	181 902	179 818	6 265	10
HKK	125 752	129 959	135 900	146 033	159 905	175 079	187 499	184 162	180 585	6 450	5
PAK	120 166	127 031	133 033	141 859	156 257	172 030	180 680	177 156	177 875	6 274	9
VYS	123 798	129 107	134 991	142 876	157 951	171 495	180 818	181 799	181 133	6 357	7
JHM	124 376	131 189	137 304	144 537	161 124	177 206	187 503	190 197	185 617	6 509	4
OLK	120 211	123 616	129 207	136 240	155 025	165 977	175 568	172 540	173 350	6 120	11
ZLK	122 393	124 681	130 833	141 908	159 530	173 263	178 621	177 716	178 902	6 280	8
MSK	116 768	121 064	127 076	136 584	149 659	165 784	174 505	175 236	177 283	6 076	12

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování, 2013.

Pozn.: výpočet bodového ohodnocení viz Příloha č. 5

3. REGIONÁLNÍ HDP V PPS

V následující tabulce je vyhodnoceno pořadí jednotlivých krajů z hlediska regionálního HDP na obyvatele v PPS v rámci Evropské unie. Nejpriznivějších hodnot dosahuje Praha, která jako jediná z regionů ČR převyšuje průměr EU a dosahuje tedy zelených hodnot v rámci měření. Priznivých hodnot dosahuje také Jihomoravský kraj a kraj Středočeský. Naopak nejhůře jsou na tom kraje Karlovarský, Olomoucký a Liberecký, kde převažuje červená barva.

Tabulka 3. 21 Regionální HDP/obyvatele

Regionální HDP na 1 obyvatele v PPS, EU27 = 100											
NUTS	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Σ BODY	POŘADÍ
ČR	73,6	75,3	76,4	78,1	81,5	80,4	81	80	80	4 287	x
PHA	143,2	156,4	159,8	163,7	168,6	172,5	176,1	173	172,4	9 000	1
STČ	64,4	72,2	70,4	73,5	76,6	73,6	74	70,4	70,8	3 920	3
JHČ	60,9	67,9	68,9	70,1	71,4	69,6	70,8	68,1	67,8	3 734	5
PLK	63,7	73,2	72,2	73,6	76,6	71,8	71,5	70,8	71,5	3 915	4
KVK	54,6	59	57,6	56,1	57,3	57,5	61,3	57,7	56,9	3 146	14
ULK	56,2	62,5	62,1	63,5	65,6	64,4	69,2	64,9	64,2	3 471	11
LBK	55,2	61	64,1	63,9	66,5	59,3	61,7	60,7	61,2	3 371	12
HKK	61,2	68,2	67	66,2	69,3	66,5	71,7	70	69,2	3 696	6
PAK	58	63,7	63	65,3	69,1	66,8	67	64,7	65,1	3 535	9
VYS	58,6	64,8	64,8	66,1	68,4	66,9	67,9	64,7	65,9	3 568	7
JHM	63,3	69,4	69,6	71,6	75,8	73,9	78,1	74,9	74,6	3 946	2
OLK	52,4	59,5	58	57,8	61,1	61	62,3	60,9	61,4	3 240	13
ZLK	55,9	60,4	61,7	63,6	67,4	64,8	71	66,9	67,9	3 510	10
MSK	52,9	62,3	64,8	65,1	68,1	67,4	67,9	67,5	69,8	3 546	8

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování, 2013.

Pozn.: Výpočet bodového ohodnocení viz Příloha č. 6

4. PRŮMĚRNÉ HRUBÉ MĚSÍČNÍ MZDY

Z barevné škály (viz tabulka 3.22) je patrné, že ve všech zkoumaných regionech dochází v průběhu sledovaného období k progresivnímu růstu průměrných hrubých měsíčních mezd.

Tabulka 3. 22 Průměrné hrubé měsíční mzdy

Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců											
NUTS	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Σ BODY	POŘADÍ
ČR	16 920	17 030	19 024	20 207	21 694	24 276	23 488	26 881	25 645	4 287	x
PHA	21 093	22 935	23 933	25 281	26 813	30 495	29 631	36 124	33 546	9 000	1
STČ	16 568	16 639	18 634	19 812	21 621	23 718	22 625	27 001	25 651	3 920	2
JHČ	14 881	15 499	16 632	17 732	19 106	21 062	20 472	23 418	23 199	3 734	8
PLK	15 821	16 281	17 627	18 731	20 059	22 277	22 003	25 482	24 036	3 915	3
KVK	14 472	14 926	16 002	16 998	18 146	19 966	19 543	22 498	21 723	3 146	14
ULK	15 313	15 823	17 094	18 097	19 583	21 467	21 179	24 874	23 174	3 471	6
LBK	15 106	15 283	17 008	18 120	19 495	21 747	20 941	25 089	23 422	3 371	7
HKK	14 752	15 483	16 371	17 313	18 603	20 872	20 551	23 950	22 837	3 696	9
PAK	14 581	15 248	16 357	17 269	18 569	20 676	20 208	23 537	22 978	3 535	11
VYS	14 491	15 072	16 294	17 622	18 963	21 071	20 279	23 944	22 918	3 568	10
JHM	15 193	16 048	16 984	18 356	19 893	22 349	21 913	26 223	24 651	3 946	4
OLK	14 304	15 215	16 193	17 087	18 508	20 608	20 155	23 997	22 825	3 240	13
ZLK	14 693	15 102	16 420	17 387	18 778	20 936	19 957	23 219	22 655	3 510	12
MSK	15 837	16 188	17 618	18 690	20 057	22 085	21 377	24 554	24 174	3 546	5

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování, 2013.

Pozn.: Výpočet bodového ohodnocení viz Příloha č. 7

Nejvyšších mezd dosahuje hlavní město Praha, což dokazuje jak zelená stupnice barev, tak dosažené bodové ohodnocení. Na druhém místě je kraj Jihomoravský, který potom následují kraje Středočeský a Plzeňský, u kterých lze sledovat převážně žlutou škálu barev. Naopak nejnižších mezd je dosahováno v kraji Karlovarském, Libereckém a Olomouckém, kde převažuje červená barva, které odpovídá i nízké bodové ohodnocení.

5. MÍRA REGISTROVANÉ NEZAMĚSTNANOSTI

Míra registrované nezaměstnanosti z hlediska zkoumaného období vykazovala víceméně pozitivní vývoj. Nejlepších výsledků dosahovala míra nezaměstnanosti v letech 2007 a 2008 a to v rámci všech regionů, od roku 2008 se míra nezaměstnanosti zvýšila ve všech krajích. V zeleném, tedy pozitivně hodnoceném pásmu se vyskytuje nyní pouze Praha, která dosahuje zelených výsledků ve všech letech zkoumaného období, dále se v zelené škále objevuje kraj Středočeský, Jihočeský a Plzeňský. Do žlutého pásma se převážně řadí kraje Liberecký, Karlovarský a Zlínský. Nejvyšší nezaměstnanost je v kraji Ústeckém a Moravskoslezském,

což dokazuje jak barevné hodnocení, tak pořadí jednotlivých regionů v bodovém ohodnocení, viz tabulka 3.23.

Tabulka 3. 23 Míra registrované nezaměstnanosti

Míra registrované nezaměstnanosti v %											
NUTS	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Σ BODY	POŘADÍ
ČR	10,31	9,47	8,9	7,67	5,98	5,96	9,24	9,57	9,18	3 454	x
PHA	4,02	3,58	3,2	2,72	2,16	2,14	3,66	4,07	3,95	9 000	1
STČ	7,43	6,85	6,3	5,32	4,25	4,47	7,01	7,73	7,07	4 677	2
JHČ	6,96	6,59	6,7	5,68	4,47	4,83	7,78	8,5	7,53	4 477	3
PLK	7,6	6,74	6,4	5,6	4,43	5,03	8,16	8,25	7,01	4 464	4
KVK	10,62	10,75	10,3	9,2	7,32	7,62	11,07	11,39	9,83	2 984	11
ULK	17,94	15,85	15,4	13,77	10,96	10,26	13,61	13,9	12,94	2 128	14
LBK	9,48	8,22	7,7	7,04	6,05	6,95	11,24	10,54	9,46	3 456	8
HKK	7,89	7,67	7,3	6,32	4,7	4,81	7,97	8,37	7,49	4 222	5
PAK	9,42	8,94	8,3	6,91	5,43	5,95	9,58	9,87	8,44	3 626	6
VYS	9,2	8,85	8,2	7,1	5,63	6,27	10,25	10,73	9,44	3 495	7
JHM	11,45	10,69	10,2	8,82	6,92	6,83	10,59	10,87	9,81	3 056	10
OLK	12,48	11,73	10,6	8,97	6,73	6,87	12,19	12,48	11,37	2 839	12
ZLK	10,61	9,53	9,3	7,75	6,02	6,13	10,83	10,74	9,35	3 297	9
MSK	16,84	15,66	14,2	12,58	9,62	8,49	12,14	12,36	11,18	2 370	13

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování, 2013.

Pozn.: výpočet bodového ohodnocení viz Příloha č. 7

SOUHRNNÉ OHODNOCENÍ

Z předcházejícího hodnocení vybraných ukazatelů ve zkoumaném období, je zřejmé, že u všech ukazatelů byly pomocí aplikovaných metod potvrzeny regionální rozdíly v úrovni života. Ve všech krajích ČR bylo zaznamenáno zvýšení ekonomické výkonnosti, o čemž vypovídají výsledné hodnoty ukazatelů HDP/obyvatele, a regionálního HDP/obyvatele. Za pozitivní se dá považovat i vývoj regionů v oblasti trhu práce, kde byl u téměř všech regionů zaznamenán pokles míry registrované nezaměstnanosti.

Výsledky provedené analýzy jsou zřejmé z tabulky 3.24. Pro jednotlivé regiony České republiky jsou zde zaznamenána, jak bodová ohodnocení v rámci sledovaného ukazatele za referenční období, tak celkové bodové hodnocení za všechny zkoumané ukazatele. Na základě celkového dosažení počtu bodů v rámci zkoumaných ukazatelů, bylo sestaveno souhrnné pořadí regionů.

Zelené označení má kraj s celkovým nejvyšším počtem dosažených bodů, kterých dosáhla Praha. Červené označení má kraj s celkově nejnižším počtem bodů a jedná se o kraj Ústecký, který v rámci zkoumání skončil na posledním místě.

Tabulka 3. 24 Souhrnné ohodnocení

Dílčí a souhrnné bodové ohodnocení -výsledné pořadí regionů							
NUTS/ukazatel	1.	2.	3.	4.	5.	Σ BODY	POŘADÍ
ČR	4215	6 653	4 287	4 287	3 454	22895	X
Hlavní město Praha	9000	9 000	9 000	9 000	9 000	45000	1
Středočeský kraj	3 924	7 198	3 920	3 920	4 677	23640	2
Jihočeský kraj	3 700	6 447	3 734	3 734	4 477	22093	4
Plzeňský kraj	3 868	6 679	3 915	3 915	4 464	22841	3
Karlovarský kraj	3 124	6 027	3 146	3 146	2 984	18427	13
Ústecký kraj	3 452	5 953	3 471	3 471	2 128	18475	14
Liberecký kraj	3 319	6 265	3 371	3 371	3 456	19782	11
Královéhradecký kraj	3 686	6 450	3 696	3 696	4 222	21751	5
Pardubický kraj	3 517	6 274	3 535	3 535	3 626	20486	8
Vysočina	3 530	6 357	3 568	3 568	3 495	20518	7
Jihomoravský kraj	3 950	6 509	3 946	3 946	3 056	21407	6
Olomoucký kraj	3 221	6 120	3 240	3 240	2 839	18661	12
Zlínský kraj	3 511	6 280	3 510	3 510	3 297	20108	9
Moravskoslezský kraj	3 528	6 076	3 546	3 546	2 370	19065	10

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování, 2013.

1. HDP/obyvatele
2. Čistý disponibilní důchod domácností/obyvatele
3. Regionální HDP/obyvatele v PPS
4. Průměrné hrubé měsíční mzdy
5. Registrovaná míra nezaměstnanosti

Z výsledků zkoumaných ukazatelů je zřejmé, že nejvyšší životní úroveň v rámci sledovaných veličin, je dosahováno v Praze, kterou následuje kraj Středočeský a na třetím místě je kraj Plzeňský. Naopak nejhorší životní úroveň, dle vybraných ukazatelů a použité metodiky, je v kraji Ústeckém, Karlovarském a Olomouckém.

4 VYUŽITÍ ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY V ŽURNALISTICE

V následující kapitole se seznámíme s využitím zkoumané problematiky v rámci žurnalistiky. Zpracováno bude, jak mohou na téma životní úroveň v regionech České republiky reagovat média. Vzhledem k tomu, že životní úroveň je často zmiňovaným pojmem a dotýká se každého z nás, jedná se o námět, který by mohl zajímat čtenáře téměř všech zaměření a věkových kategorií.

V žurnalistické části se zaměříme na čtyři žánry. Kapitulu začneme žánrem editorial, tedy úvodním slovem redaktora, který pak bude následovat úvodník s názvem „Lesk a bída regionů“. Následuje rozhovor s panem Janem Červenkou, významným českým sociologem. Čtvrtou kapitolou je anketa, ve které jsme se dotazovali obyvatel Moravskoslezského kraje, co si představí pod pojmem životní úroveň, jak hodnotí vlastní životní úroveň, a jestli souhlasí, že nejvyšší životní úroveň je dosahováno v Praze.

Žurnalistická část je určena pro klasická tištěná média s ekonomickým zaměřením, případně může být zařazena do ekonomické rubriky všeobecně orientovaných médií.

4.1 Editorial

Vážení čtenáři, vážené čtenářky,

v aktuálním vydání měsíčníku se zaměříme, jak vnímají životní úroveň občané v různých koutech České republiky. Jedná se o bezesporu velmi subjektivní hodnocení, proto se zaměříme také na to, co si člověk pod tímto pojmem má, nebo může představit.

Já osobně si myslím, že životní úroveň je individuální a rozmanitá. Že každý člověk má svůj osobní „spotřební koš“. A ten se liší u člověka, který musí investovat většinu svých zisků na bydlení, vodu a elektřinu, jejichž cena stále roste. Liší se u bezdomovce, který veškeré své příjmy

investuje na nákup krabicového vína. A samozřejmě se liší u člověka, jehož plat dosahuje několiknásobek průměrného.

Avšak pro mě životní úroveň nejsou jen finance, majetek a hmotné statky, vnímám ji jako spokojenost se svým vlastním životem, jako schopnost naplňování životních snů a dosahování vlastních vytyčených cílů.

Sama za sebe si tedy netroufám soudit, jestli je životní úroveň napříč celou republikou na vysoké, nebo nízké úrovni. Dovoluji si říct pouze to, že život v České republice není tak černý, jak ho někteří vnímají, a že vždy může být hůř, nebo lépe. A jde pouze o způsob pohledu, jakým lidé na život v České republice nahlíží. Osobně jsem přesvědčená o tom, že i jiní Češi, stejně jako já, v hloubi duše věří tomu, že žijí v zemském ráji na pohled. A věří tomu, že co my bereme jako samozřejmost, je v jiných koutech světa považováno za luxus. Žijeme ve svobodné zemi, kde si s průměrným platem můžeme obstarat normální byt, koupit si letenku, kamkoliv beztrestně odletět a zase se vrátit, v zemi, kde si člověk může bez pocitu viny zajít do kina či si přečíst knížku. Žijeme v zemi, ve které se nemusíme bát prosazovat vlastní názor, své politiky, nyní i dokonce hlavu státu, si můžeme sami zvolit a následně je i veřejně kritizovat. Žijeme v zemi, kde borůvky chutnají jako borůvky a maliny voní po malinách, i když jsou občas nahnilé. A proto vám přeju co nejméně takových nahnilých malin a příjemné čtení následujících řádků.

Martina Oravcová

4.2 Úvodník – Lesk a bída regionů

Jak je to s životní úrovní v jednotlivých regionech ČR? Jsou mezi kraji znatelné rozdíly, nebo je jejich úroveň srovnatelná?

Životní úroveň většiny českých domácností se svou tendencí blíží západním státům. Příjmy jsou úměrné dosaženému vzdělání, nezaměstnanost klesá, náklady na bydlení se zvyšují. Stoupající mzda či plat je v očích řady lidí tím nejvyšším měřítkem. Význam pojmu životní úroveň v posledních letech stále stoupá a skloňuje se ve všech pádech. Podle nejnovějších výsledků výzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění je většina

FOTO: profimedia.cz

Čechů nespokojena s ekonomickou situací republiky, pouhých šest procent obyvatel ji soudí pozitivně. Kdežto svou životní úroveň však vidí Češi optimističtěji.

Praha se izoluje od ostatních krajů

Nejlépe z celé České republiky se mají obyvatelé Prahy. Za svou výplatu si mohou obstarat zhruba o třetinu víc než průměrný Čech, a to i přes vyšší životní náklady, které metropole vyžaduje. „Nejvyšší úroveň kupní síly v přepočtu na obyvatele je samozřejmě v Praze, český průměr převyšuje o více než 30 %. Rozdíly v rámci jednotlivých regionů se však neustále prohlubují,“ říká Tomáš Drtina, jednatel společnosti Incoma GfK. V podstatě to znamená, že Pražané se nemusí tolik ohlížet na stav rodinného rozpočtu a nahlížet do svých peněženek tak často jako například obyvatelé Moravy či lidé žijící v menších městech. „Došlo k tomu, že Praha a okolí se v průměrných příjmech odtrhly od zbytku republiky. Roste počet chudých okresů a centrum ukazuje zbytku republiky, co to je být periferií,“ uvedl profesor Jan Keller.

S tím, že regionální rozdíly, mezi hlavním městem a ostatními kraji, se prohlubují, souhlasí také sociolog Jan Červenka, který uvedl: „Pokud bude pokračovat dosavadní trend vysokých rozdílů v dynamice ekonomiky jednotlivých regionů, a vše tomu zatím nasvědčuje, regionální rozdíly se budou prohlubovat stále rychleji, a to zejména na úkor zaostávání hospodářsky slabých regionů.“ Praha je na tom z hlediska životní úrovně dle kvantitativních statistických údajů výrazně lépe než zbytek republiky.

Ale jak je to se subjektivním hodnocením?

„Zatímco subjektivní hodnocení životní úrovně domácností, vykazuje určitý, poměrně zřetelný převis příznivého nebo alespoň neutrálního hodnocení nad postojem negativním, hodnocení současné ekonomické situace v České republice je zvláště v posledních letech počínaje rokem 2009 většinou kritické,“ říká Červenka. Záleží tedy, jakým způsobem občané na životní úroveň nahlíží, pokud ji považují za ryze ekonomickou, její hodnocení je většinou negativní. Životní úroveň však všichni nevnímají jen jako materiální bohatství a hmotné statky. O svou zkušenost s rozdíly mezi regiony a o své postoje k životní úrovni se podělil tříadvacetiletý student Petr Ptáček: *„Pocházím z malé vesnice u Ostravy, do Prahy jsem se přestěhoval kvůli studiu a žiju zde třetím rokem. Jako student jsem finančně dost omezen, takže v tomto ohledu nemůžu říct, že by má životní úroveň byla vyšší. Na druhou stranu si nemyslím, že životní úroveň je jen o penězích, záleží, co člověka naplňuje a uspokojuje. V tomto ohledu Praha poskytuje více příležitostí ke zvyšování životní úrovně. Ale i tak si nemyslím, že se má úroveň výrazně zlepšila oproti životu na Moravě, protože to ani tak není o materiálních věcech jako spíš o samotném životním postoji a já jsem spokojený optimista.“* Jak se říká, sto lidí, sto chutí. Stejně tak je to i s životní úrovní, pro kterou má každý své osobní měřítko. Je tedy jen na nás, jak se k ní budeme stavět my.

4.3 Rozhovor

Výše příjmů v Praze je oproti jiným regionům jednoznačně vyšší.

FOTO: archiv CCVM

Jan Červenka

Vystudoval Fakultu mezinárodních vztahů Vysoké školy ekonomické v Praze. Nyní je významným českým sociologem a analytikem. Působí v *Sociologickém ústavu Akademie věd České republiky*, jeho odborným zaměřením je životní úroveň, ekonomický vývoj a modernizace z hlediska veřejného mínění. V rámci svého působení pro *Centrum veřejného mínění*, provádí a vyhodnocuje pravidelná šetření v českých domácnostech. Mimo to je autorem řady odborných publikací, které pravidelně doplňuje a aktualizuje.

Při psaní bakalářské práce jsem se setkala s různými definicemi životní úrovně. Jak byste ji vymezil vy?

Konkrétně přesné vymezení toho, co to vlastně je životní úroveň, je docela složitý problém. Jak ostatně vyplývá už z toho, jak jste svoji otázku položila, žádná obecně platná a obecně přijímaná definice tohoto pojmu neexistuje. Pokud se podíváte například do některých materiálů Ministerstva práce a sociálních věcí, tam se životní úroveň celkem volně zaměňuje a ztotožňuje s příjmem, ať už ve formě mezd nebo důchodů. To má samozřejmě hlavně z analytického hlediska výhody.

V čem tedy ty výhody spočívají?

Nesporné výhody jsou v tom, že s příjmy se docela dobře a snadno počítá, a že o nich existují poměrně ucelené informace, ať už ze statistik nebo třeba z výběrového šetření pracovních sil, kde jsou navíc údaje o mzdě propojeny s řadou jiných údajů.

Domníváte se, že tyto údaje korespondují s realitou?

Jedná se o velmi úzké spojení pojetí životní úrovně, které zdaleka neodpovídá realitě, a které má i své slabiny a omezení.

O jaké slabiny a omezení se jedná?

Jde jednak o to, že životní úroveň není jen jakousi funkcí s jedinou proměnnou v podobě aktuálního příjmu. Vstupuje do ní řada faktorů, jako jsou např. finanční i nefinanční majetek, finanční závazky třeba ve formě hypotéky nebo spotřebních úvěrů, možnosti uspokojování některých potřeb svépomocí z vlastních zdrojů a podobně. Druhý okruh problémů pak spočívá v tom, že samotný příjem, i když je třeba vyjádřený reálně v poměru k cenám, o samotné životní úrovni nic moc nevypovídá.

Dá se zmiňovaným slabinám nějak předejít?

Příjem je potřeba vztáhnout ne k jednotlivci, ale k celé jeho domácnosti, přičemž se musí zohlednit nejen počet členů domácnosti, ale i jejich věk, socioekonomický status, zdravotní stav a další faktory, které ovlivňují rozsah a podobu potřeb, které je třeba z daného příjmu uspokojovat.

Existuje v České republice šetření, v rámci kterého jsou tyto faktory zohledňovány?

Ano, něco takového dělá třeba Český statistický úřad v rámci své statistiky rodinných účtů, což je v podstatě kontinuální šetření realizované na reprezentativním vzorku tzv. zpravodajských domácností, u kterých se sleduje jejich spotřební chování. Kromě bezprostředního měření spotřeby lze sledovat i takové věci, jako je vybavenost domácností předměty dlouhodobého užívání, množství a způsob využití volného času a jiné. Různé analýzy využívající tento přístup k měření životní úrovně se pak poměrně dost liší v tom, co do svého ukazatele zahrnou a co nikoli.

Jaký je dle vašeho názoru zásadní rozdíl mezi životní úrovní a kvalitou života?

Termín „životní úroveň“ je tradičně spjatý s uspokojováním potřeb a jeho materiálně-ekonomickým zajištěním, pro které jiné přiléhavé souhrnné označení nevidím. Rozdíl, podobnost či dokonce shodnost mezi těmito dvěma kategoriemi záleží na jejich přesném vymezení, které ovšem není k dispozici v žádné všeobecně přijímané podobě. V mém pojetí je životní úroveň jedním z podstatných prvků kvality života, která představuje trochu širší kategorii než samotná životní úroveň.

Jak hodnotíte současný stav životní úrovně v České republice?

Záleží na tom, jak se to vezme. Např. subjektivní hodnocení životní úrovně domácností prostřednictvím jednoduché otázky, která životní úroveň měří podle jednoduché pětibodové škály s odpověďmi „velmi dobrá“, „spíše dobrá“, „ani dobrá, ani špatná“, „spíše špatná“ a „velmi špatná“, nevyznívá na první pohled nijak tragicky, když zhruba dvě pětiny lidí jí hodnotí jako dobrou, další dvě pětiny jako ani dobrou, ani špatnou a jen pětina jako špatnou, přičemž to

nejhorší hodnocení „velmi špatná“ se pohybuje dlouhodobě okolo čtyř až pěti procent. Náš pan premiér pak skoro v žádném ze svých veřejných vystoupení, kde vychvaluje úspěchy svojí vlády v sociálněekonomické oblasti, neopomene vedle známek ratingových agentur zmínit jeden mezinárodně zjišťovaný a komparovaný statistický ukazatel, který by měl vyjadřovat podíl lidí žijících pod hranicí chudoby a který za Českou republiku vždy vycházel jako nejnižší nebo jeden z nejnižších v Evropě, což rozhodně zní jako skvělá a skoro až neuvěřitelná zpráva.

Ale?

Ale když se v tom začnete vrtat trochu víc do hloubky, záhy zjistíte, že věci se mají poněkud jinak. Například onen zmíněný ukazatel, který oficiálně vyjadřuje procento chudých v té které zemi, ve skutečnosti vůbec neměří chudobu, ale vyjadřuje pouze procento lidí, jejichž čistý měsíční příjem činí méně než 60 % mediánu čisté mzdy. Tedy on ten výpočet tzv. hranice chudoby je trochu složitější, protože se v něm operuje s příjmem přepočteným na celou domácnost, takže těch 60 % mediánu mzdy se přímo týká jen jednočlenných domácností, zatímco u domácností s větším počtem členů se za každého dalšího jednotlivce k té základní částce přičítá vždy částka o něco nižší, protože náklady na bydlení se s počtem členů domácnosti absolutně příliš nemění a v přepočtu na osobu výrazně klesají. Tento ukazatel fakticky vyjadřuje úroveň diferenciací příjmů v dolních patrech příjmové škály a empirickým měřením v západoevropských zemích se kdysi dospělo k tomu, že to v jejich podmínkách zhruba odpovídá představě o hranici, pod kterou jsou lidé skutečně chudí. Proto se to takhle v mezinárodních statistikách prezentuje jako ukazatel míry chudoby. Jenže v českých podmínkách to tak rozhodně nefunguje.

10. Z jakého důvodu to v našich podmínkách nefunguje?

Celková úroveň mezd je u nás relativně velice nízká, takže zatímco podle posledních dostupných údajů z roku 2011 60 % mediánu čisté mzdy tady představovalo částku 9 420 korun, v sousedním Německu to bylo 848 euro, což je v přepočtu zhruba 21 tisíc korun, tedy více než dvakrát tolik. V Rakousku je tento ukazatel ještě vyšší, a sice 1 031 euro, tedy bezmála 26 tisíc korun. V Norsku, Švýcarsku nebo Lucembursku je to i v porovnání s Rakouskem mnohem víc. Na druhou stranu v zemích na východ od nás je ta hranice mnohdy i dramaticky nižší, ale srovnání s Rumunskem či Bulharskem lze při vší účtě sotva považovat za relevantní měřítko úspěchu.

Samozřejmě, pokud bychom na českou situaci aplikovali německá či dokonce rakouská měřítká, pod hranicí chudoby by se rázem ocitla většina populace, a to i tehdy, pokud bychom veškeré přepočty prováděli na základě parity kupní síly.

V rámci výzkumů Centra pro veřejné mínění, realizujete šetření v českých domácnostech, máte přístup i k regionálním datům?

CVVM realizuje celopopulační výzkumy, které jsou reprezentativní mimo jiné i za kraje. Vzhledem k počtu respondentů v jednotlivých krajích ovšem zaznamenané rozdíly z hlediska hodnocení životní úrovně nejsou významné. Při spojení většího počtu souborů se určité statisticky významné rozdíly objevují.

Jaké rozdíly to jsou?

Relativně horší hodnocení se objevuje zejména v Ústeckém kraji, lepší pak v např. Olomouckém kraji nebo v Pardubickém kraji. Problém ovšem je, že ty rozdíly nejsou příliš velké a že takto spojená data z většího počtu výzkumů mohou být poměrně výrazně zatížena chybou způsobenou tazatelskou sítí, což se týká hlavně malých krajů s menším počtem tazatelů, kteří se pak účastní každého výzkumu a jejichž váha na tvorbě dat za příslušný kraj může mít velký vliv na výsledek. V případě Ústeckého kraje, který není zase tak malý a který je známý vysokou nezaměstnaností a sociálními problémy ten výsledek nepřekvapuje, ale relativně příznivější hodnocení v případě Olomouckého a zejména v případě Pardubického kraje bych bral s velikou rezervou.

V čem podle vás spočívají nejvýraznější regionální disparity?

Pokud budeme mluvit o reálných rozdílech, ty samozřejmě existují a jsou docela podstatné. Týkají se např. rozdílů v nezaměstnanosti, u které jsou velké regionální difference, ale i výše příjmů, která je jednoznačně vyšší v Praze oproti jiným regionům, a také ovšem výše životních nákladů, kde se jednotlivé nejen kraje, ale i jednotlivá sídla liší v tom, jaké jsou zde např. ceny bydlení nebo ceny služeb. Rozdíly v příjmech mezi Prahou a jinými regiony jsou samozřejmě do značné míry dány i výrazně odlišnou strukturou zaměstnanosti s vysokým podílem centrálních státních institucí, bank, zahraničních firem, a také vyšším zastoupením absolventů vysokých škol, což odpovídá tomu, že Praha jako region je jednak velkým městem, a že jde zároveň o metropoli země, se kterou se v tomto ohledu nemohou srovnávat ani jiná velká města.

Myslíte si, že se rozdíly mezi jednotlivými regiony se prohlubují, nebo naopak?

To je poměrně těžké posoudit. Navíc jakýkoli trend v tomto ohledu, i kdyby existoval dlouhou dobu, nelze nikdy brát jako jednu provázku daný. Zdá se ale, že příjmová disparita mezi Prahou a zbytkem země má tendenci se spíše prohlubovat než naopak. Také rozdíly v nezaměstnanosti mají poměrně velkou setrvačnost. Hodně ovšem záleží i na celkovém trendu vývoje. Zatímco v období krize se rozdíly budou spíše prohlubovat, v době konjunktury může být vývoj méně divergentní a naopak se mohou rozdíly začít i zmenšovat.

Děkuji vám za rozhovor.

4.4 Anketa

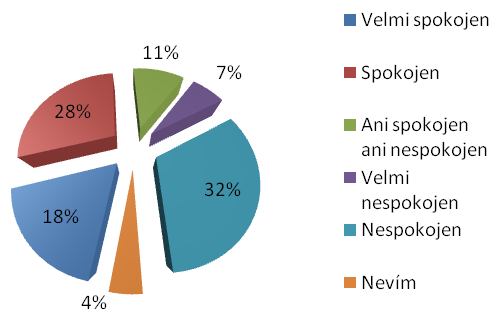
Vzhledem k tomu, že na životní úroveň lze nahlížet z mnoha hledisek, a každý ji posuzuje jinak, zeptali jsme se obyvatel Moravskoslezského kraje na tři otázky:

1. Co si představíte pod pojmem životní úroveň?

2. Jak byste zhodnotil/a svou životní úroveň?

3. Domníváte se, že v rámci České republiky, se žije nejlépe v Praze? Pokud ano, tak proč.

Jste spokojeni se současnou životní úrovní v Moravskoslezském kraji?

zdroj: vlastní zpracování

Irena Jakubcová, 36 let, manažerka.

1. „Životní úroveň chápu jako souhrn věcí, které mě obklopují. Patří zde například kvalita vzdělání, kultura, úroveň pracovních podmínek, zdravotní a sociální péče. A další faktory, díky kterým člověk hmotně ani duševně nestrádá.“

2. „Pro zhodnocení mé životní úrovně na stupnici od jedné do desíti, bych nejspíš dala devět. V době, kdy se náš stát topí v dluzích a narůstá DPH, já nepociťuji žádné takové vnitřní otřesy. Žiji bezstarostný život, mám práci, která mě baví, rodinu, která mě naplňuje a občas si zajdu do divadla, kina nebo na dobrý koncert.“

3. „Rozhodně bych netvrdila, že Pražané mají lepší životní úroveň než my na Moravě. Dle statistik možná vyplývá fakt vyšších příjmů a menší nezaměstnanosti, ovšem není to natolik výrazné, aby se dalo mluvit o větší nebo dokonce lepší životní úrovni. Hlavně potom, když se zaměříte na životní úroveň jiných států. Například takové Norsko, to je v porovnání s Českou republikou nesrovnatelné.“

Jolana Bednářová, 23 let, studentka.

1. „Představím si kvalitu vlastního života a možnosti kvalitního způsobu žití. Taky si představím dosažení svých osobních životních cílů.“
 2. „Svou životní úroveň bych zhodnotila prozatím kladně. Jelikož jsem studentka, jsem odkázána na finanční pomoc rodičů. Ve volném čase si přivydělávám brigádou a zatím mi takové finanční zajištění stačí k pokrytí mých potřeb.“
 3. „Nevím, jestli je životní úroveň v Praze nejlepší, ale myslím si, že je dobrá, protože je tam více příležitostí jak svou životní úroveň lidé mohou zvýšit. Také tam není velká nezaměstnanost jako v ostatních krajích. Pokud má člověk uspokojivé zaměstnání, má i více možností k uspokojení vlastních potřeb a tím pádem i k zvýšení kvality vlastního života.“
-

Ondřej Hanák, 56 let, technik.

1. „Dobré zaměstnání, dobrý plat.“
 2. „Myslím si, že moje životní úroveň je průměrná, jsem spokojený.“
 3. „V Praze jsem žil 5 let a moc se mi tam nelíbilo. Připadalo mi, že lidé jsou tam neslušní a bezohlední s nezdravým sebevědomím. Kvalita života nebyla nijak obzvlášť vysoká, ano bylo v Praze blaze, ale taky draze. Bydlet už bych tam rozhodně nechtěl.“
-

Ján Kadúch, 21 let, cyklista.

1. „Pod tímto pojmem si představím něco, co je pro mne jako občana nastaveno.“
2. „Moje životní úroveň je průměrná, spíš malinko podprůměrná. Je to tím, že žiju v našem státě, a tím nechci říct, že bychom se měli špatně, ale když se podíváme do sousedních zemí, vidíme, že to jde i lépe.“
3. „Určitě ano. Myslím si, že lidé žijící v Praze se mají lépe než třeba my na Moravě. Ale myslím si, že to tak platí v každém větším městě. Nehrozí lidem nezaměstnanost, navíc je ve městě, jako je Praha, mnohem větší kulturní vyžití.“

Eva Fojtíková, 42 let, pokladní.

1. „Představím si situaci, kde bydlím, jak žiji, jakou mám práci, kolik vydělám, jak vychovávám své děti.“
 2. „Moje životní úroveň je asi střední, mám práci, menší dům, děti mají co do pusy, prostě tak akorát. Jednou ročně si zajedeme do Bulharska na dovolenou k moři a je nám fajn.“
 3. „Myslím si, že v Praze se žije dobře lidem, kteří více vydělávají a pracují na vyšších pozicích. Určitě ne například prodavačkám v supermarketu.“
-

Adam Jonák, 24 let, skladník.

1. „Pod pojmem životní úroveň si představuju, jak jsem materiálně zabezpečen, hodnotu mého majetku, a co si můžu dovolit koupit.“
2. „Prozatím je dobrá, z vydělaných peněz si dokážu koupit, co potřebuji a chci, ale bydlím stále s rodiči, takže moc velkého majetku nevlastním.“
3. „Určitě se tam nežije lépe než v jiných městech, možná je tam lépe, co se týče nabídky práce, ale životní úroveň v Praze je úměrná počtu lidí, dražším cenám výrobků, dražším nájmům a podobně.“

5 ZÁVĚR

V bakalářské práci jsme se zabývali životní úrovní v rámci jednotlivých krajů České republiky. Nejprve jsme si vymezili samotnou životní úroveň, vzhledem k tomu, že se jedná o velice subjektivní a nejasný pojem, určili jsme, jakým způsobem, a z jakého hlediska na něj budeme v bakalářské práci nahlížet. Životní úroveň jsme pojali z hlediska ekonomického. Vymezili jsme ekonomické faktory ovlivňující životní úroveň. Popsány byly také alternativní ukazatelé životní úrovně. V neposlední řadě byly charakterizovány a určeny regionální ukazatelé životní úrovně, s kterými jsme nadále pracovali.

Seznámili jsme se s obecnou charakteristikou, ekonomickou a politickou situací České republiky. Dále bylo nutné vymezit jednotlivé regiony České republiky, v souvislosti s tímto byl popsán význam regionů. Charakterizován byl i systém klasifikace regionů NUTS a na základě tohoto dělení byla shrnuta situační analýza jednotlivých krajů.

Vzhledem k tomu, že dosud nebyl stanoven žádný exaktní způsob měření životní úrovně na úrovni krajů či regionů, bylo k jejímu zhodnocení v bakalářské práci využito metod, které se používají při měření regionálního rozvoje a hodnocení regionálních disparit, jednalo se o metodu semaforu, která je založena na škálování barev a statistickou bodovou metodu. Pro názornější vyhodnocení bylo využito kombinace obou metod. Na základě měření jsme

Nastínili jsme také, jak můžou na vybranou problematiku nahlížet média. V žurnalistické části práce jsme se setkali s žánry: editorial, úvodník, rozhovor a anketa. Rozhovor s renomovaným českým sociologem Janem Červenkou se týkal současné životní úrovně České republiky a samozřejmě situací v jednotlivých krajích. A vzhledem k tomu, jak už bylo několikrát zmíněno, že je životní úroveň subjektivní pojem, zeptali jsme se obyvatel Moravskoslezského kraje, jak ji vnímají oni.

Cílem práce bylo zjistit, které kraje jsou ve vztahu s vybranými ekonomickými ukazateli životní úrovně na vysoké úrovni, a kde je tomu naopak. Nejvyšší životní úroveň v rámci sledovaných ekonomických ukazatelů je dosahováno v Praze, kterou následuje kraj Středočeský, na třetím místě je pak kraj Plzeňský. Naopak nejhorší výsledky životní úrovně, dle použité metodiky, byly naměřeny v kraji Karlovarském, Ústeckém a Olomouckém. Tato bakalářská práce je pouze určitým vstupem do složité problematiky, jakou životní úroveň představuje. Zkoumány byly pouze vybrané fragmenty, pomocí kterých byla vyvozena závěrečná zhodnocení.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

a) odborné publikace

ČADIL, Jan. *Regionální ekonomie: teorie a aplikace*. Praha: C. H. Beck, 2010. 152 s. ISBN 978-80-7400-191-8.

FASSMANN, Martin et al. *Vývoj a mezinárodní srovnání některých segmentů životní úrovně občanů ČR*. Praha: Soudy, 2006. 83 s. ISBN 80-86846-16-4.

HRABÁNKOVÁ, Magdalena et al. *Faktory regionálního rozvoje a jejich vliv na sociálně-ekonomický potenciál regionu*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2011. 111 s. ISBN 978-80-7204-752-9.

JUREČKA, Václav et al. *Makroekonomie*. Praha: Grada, 2010. 332 s. ISBN 978-80-247-3258-9.

KNAUSOVÁ, Ivana. *Vybrané kapitoly ze sociální politiky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. ISBN 80-244-1021-4.

KUTSCHERAUER, Alois et al. *Regionální disprity: disparity v regionálním rozvoji země, jejich pojetí, identifikace a hodnocení*. Ostrava: VŠB TUO, 20120. 250 s. ISBN 978-80-248-2335-5.

PAYNE, Jan. *Kvalita života a zdraví*. Praha: Triton, 2005. 629 s. ISBN 80-725-4657-0.

SKOKAN, Karel. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava: Repronis, 2004. 159 s. ISBN 80-7329-059-6.

TUČEK, Milan et al. *Dynamika české společnosti a osudy lidí na přelomu tisíciletí*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. 428 s. ISBN 80-86429-22-9.

VARADZIN, František a kol. *Regiony a vnější ekonomické vztahy*. Ostrava: VŠB – Technická univerzita, 2005. 195 s. ISBN 80-248-0968-0.

WOKOUN, René et al. *Ekonomika v prostoru: svět, střední Evropa, EU, OECD, ČR*. Praha: Linde, 2008. 189 s. ISBN 978-80-7201-698-3.

b) internetové zdroje

ČERVENKA, Jan. *Jak změřit životní úroveň?* [online]. 2012 [cit. 2013-04-09] Dostupný z www: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=114&lst=103>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Česká republika v číslech* [online]. 2013 [cit. 2013-04-26]. Dostupné z www: <<http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/p/1409-12>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Hl. m. Praha* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.praha.czso.cz/>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Hrubý domácí produkt (HDP) – Metodika* [online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z www: <[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produk_t_\(hdp\)](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produk_t_(hdp))>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Inflace, míra inflace - Metodika* [online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z www: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kdyz_se_rekne_inflace_resp_mira_inflace>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Jihočeský kraj* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z www: <<http://www.cbudejovice.czso.cz/>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Jihomoravský kraj* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z www: <<http://www.brno.czso.cz/>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Karlovarský kraj* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z www: <<http://www.kvary.czso.cz/>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Kraj Vysočina* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z www: <<http://www.jihlava.czso.cz/>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Královéhradecký kraj* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z www: <<http://www.hradeckralove.czso.cz/>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Liberecký kraj* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z www: <<http://www.liberec.czso.cz/>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Metodika ukazatelů (nejdůležitější údaje)* [online]. 2012 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z www: <http://www.czso.cz/x/krajedata.nsf/krajemetodika/xs#regionalni_hdp>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Moravskoslezský kraj* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28].

Dostupné z www: <<http://www.ostrava.czso.cz/>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Nejnovější ekonomické údaje* [online]. 2013 [cit. 2013-04-

20]. Dostupné z www: <<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/aktualniinformace>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Olomoucký kraj* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné

z www: <<http://www.olomouc.czso.cz/>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Plzeňský kraj* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z

www: <<http://www.plzen.czso.cz/>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Středočeský kraj* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné

z www: <<http://www.stredocesky.czso.cz/>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Ústecký kraj* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z

www: <<http://www.ustinadlabem.czso.cz/>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vybrané ukazatele oblastí a krajů* [online]. 2012 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z www:

<[http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/9A002AD85B/\\$File/000112c29.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/9A002AD85B/$File/000112c29.pdf)>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zlínský kraj* [online]. 2013 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z

www: <<http://www.zlin.czso.cz/>>.

EUROSTAT. HDP a účty domácností na regionální úrovni [online]. 2013 [cit. 2013-04-16].

Dostupné z www:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/GDP_and_household_accounts_at_regional_level/c#Rozptyl_region.C3.A1ln.C3.ADho_HDP_na_1_obyvatele>.

KAHOUN, Jaroslav. *Regionální hrubý domácí produkt: důchodový a produkční přístup*

[online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z www: <[http://www.vsem.cz/data/data/ces-](http://www.vsem.cz/data/data/ces-soubory/working-paper/gf_wp_03_2011.pdf)

[soubory/working-paper/gf_wp_03_2011.pdf](http://www.vsem.cz/data/data/ces-soubory/working-paper/gf_wp_03_2011.pdf)>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Minimální a zaručená mzda* [online].

2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z www: <<http://www.mpsv.cz/cs/7667>>.

NÁRODNÍ ÚSTAV ODBORNÉHO VZDĚLÁNÍ. *Územně správní členění České republiky*

[online]. 2012 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z www: <[http://www.nuov.cz/informace-o-](http://www.nuov.cz/informace-o-uzemne-spravnim-cleneni-ceske-republiky)

[uzemne-spravnim-cleneni-ceske-republiky](http://www.nuov.cz/informace-o-uzemne-spravnim-cleneni-ceske-republiky)>.

REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *Srovnání makroekonomických ukazatelů* [online]. 2012 [cit. 2013-04-16]. Dostupné z www: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/kraj/hospodarske-prostredi/makroekonomicke-ukazatele/#o5>>.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development
ESA	Evropský systém účtů
EU	Evropská unie
HDI	Human Development Index
HDP	Hrubý domácí produkt
HKK	Královohradecký kraj
CHKO	Chráněná krajinná oblast
IBRD	International bank for Reconstructon and Development
IMF	International Monetary Fund
JHČ	Jihočeský kraj
JHM	Jihomoravský kraj
KVK	Karlovarský kraj
LBK	Liberecký kraj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSK	Moravskoslezský kraj
NATO	North Atlantic Treaty Organization
NEW	Net Economic Welfare
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
OLK	Olomoucký kraj
PAK	Pardubický kraj
PHA	Hlavní město Praha
PLK	Plzeňský kraj
PPS	Purchasing Power Standard

STČ	Středočeský kraj
tj.	To je
tzn.	To znamená
ULK	Ústecký kraj
UN	Organizace spojených národů
VUSC	Vyšší územní samosprávné celky
VYS	Vysočina
WB	World Bank
WHO	Světová zdravotnická organizace
WTO	Světová obchodní organizace
ZLK	Zlínský kraj

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 10. 5. 2013

Martina Oravcová

SEZNAM TABULEK

Tabulka 3. 1 Územní jednotky v systému NUTS a LAU	31
Tabulka 3. 2 Územní jednotky NUTS 2 a NUTS 3 v České republice	32
Tabulka 3. 3 Vybrané ukazatele životní úrovně v Praze	33
Tabulka 3. 4 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Středočeský kraj	34
Tabulka 3. 5 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Jihočeský kraj.....	35
Tabulka 3. 6 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Plzeňský kraj	36
Tabulka 3. 7 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Karlovarský kraj.....	37
Tabulka 3. 8 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Ústecký kraj	38
Tabulka 3. 9 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Liberecký kraj.	39
Tabulka 3. 10 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Královéhradecký kraj.....	40
Tabulka 3. 11 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Pardubický kraj	42
Tabulka 3. 12 Vybrané ukazatele životní úrovně pro kraj Vysočina.	43
Tabulka 3. 13 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Jihomoravský kraj.	44
Tabulka 3. 14 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Olomoucký kraj.....	45
Tabulka 3. 15 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Zlínský kraj.	46
Tabulka 3. 16 Vybrané ukazatele životní úrovně pro Moravskoslezský kraj.	47
Tabulka 3. 17 Hrubý domácí produkt/obyvatele	51
Tabulka 3. 18 Hrubý domácí produkt/obyvatele - bodové ohodnocení	52
Tabulka 3. 19 HDP/obyvatele – kombinace metod	53
Tabulka 3. 20 Čistý disponibilní důchod domácností/obyvatele – kombinace metod	54
Tabulka 3. 21 Regionální HDP/obyvatele	54
Tabulka 3. 22 Průměrné hrubé měsíční mzdy	55
Tabulka 3. 23 Míra registrované nezaměstnanosti	56
Tabulka 3. 24 Souhrnné ohodnocení	57

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 Administrativní dělení České republiky	3
Příloha 2 Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy ve Středočeském kraji	3
Příloha 3 Euroregion Šumava.....	4
Příloha 4 HDP/obyvatele – bodové ohodnocení.....	4
Příloha 5 Čistý disponibilní důchod/obyvatele – bodové ohodnocení	5
Příloha 6 Regionální HDP/obyvatele v PPS.....	5
Příloha 7 Průměrné hrubé měsíční mzdy - bodové ohodnocení	6
Příloha 8 Míra registrované nezaměstnanosti - bodové ohodnocení	6

PŘÍLOHY

Příloha 1 Administrativní dělení České republiky

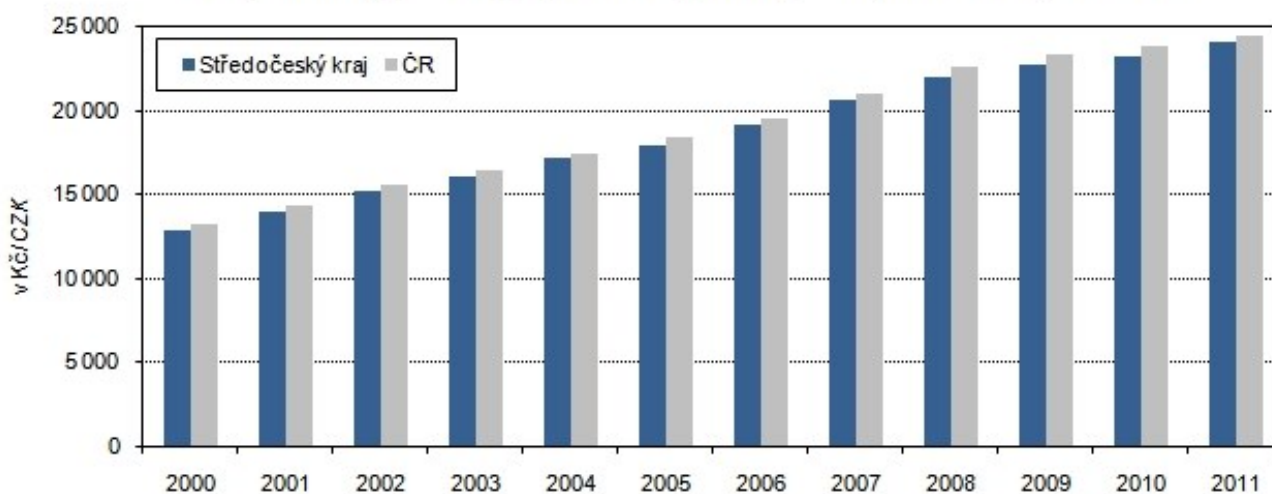

zdroj: Centrum pro regionální rozvoj České republiky, 2013.

Příloha 2 Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy ve Středočeském kraji

10. Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy (na přepočtené počty zaměstnanců) podle místa pracoviště v letech 2000 až 2011*)

Average monthly gross wages (full-time equivalent) - workplace method, 2000-2011*)

*) předběžné údaje / preliminary data

Zdroj: Český statistický úřad, 2013.

Příloha 3 Euroregion Šumava

Euroregion Šumava - Bayerischer Wald - Mühlviertel

Zdroj: Český statistický úřad, 2013.

Příloha 4 HDP/obyvatele – bodové ohodnocení

Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele v Kč - bodové ohodnocení									
NUTS	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ČR	469	476	478	475	482	454	452	463	466
PHA	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
STČ	449	449	462	441	449	436	420	407	411
JHČ	425	434	431	427	400	394	402	394	393
PLK	445	468	452	449	428	397	406	409	414
KVK	381	377	361	341	331	322	348	333	330
ULK	392	400	389	387	369	375	393	375	372
LBK	386	390	401	387	359	340	350	351	355
HKK	427	436	420	404	396	391	407	404	401
PAK	405	407	395	399	389	389	381	374	378
VYS	409	414	406	401	391	367	386	374	382
JHM	442	443	436	436	428	455	444	433	433
OLK	366	380	363	353	345	352	354	352	356
ZLK	390	387	386	388	380	396	403	387	394
MSK	369	398	405	396	392	404	369	390	405

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování, 2013.

Příloha 5 Čistý disponibilní důchod/obyvatele – bodové ohodnocení

Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele v Kč - bodové ohodnocení									
NUTS	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ČR	732	737	737	734	737	746	736	733	761
PHA	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
STČ	777	788	786	779	786	796	839	820	827
JHČ	700	707	710	713	713	721	749	710	724
PLK	722	739	744	737	735	747	765	740	750
KVK	670	665	668	652	646	657	705	677	687
ULK	642	648	651	652	649	652	701	675	683
LBK	678	690	694	680	682	686	728	711	716
HKK	694	703	708	713	708	719	767	719	719
PAK	663	688	693	693	692	706	739	692	708
VYS	683	699	704	697	699	704	740	710	721
JHM	686	710	716	706	714	728	767	743	739
OLK	663	669	673	665	686	682	718	674	690
ZLK	675	675	682	693	706	712	731	694	712
MSK	644	655	662	667	663	680	714	685	706

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování, 2013.

Příloha 6 Regionální HDP/obyvatele v PPS

Regionální HDP na 1 obyvatele v PPS, EU27 = 100									
NUTS	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ČR	73,6	75,3	76,4	78,1	81,5	80,4	81	80	80
PHA	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
STČ	450	72,2	70,4	73,5	76,6	73,6	74	70,4	70,8
JHČ	60,9	67,9	68,9	70,1	71,4	69,6	70,8	68,1	67,8
PLK	63,7	73,2	72,2	73,6	76,6	71,8	71,5	70,8	71,5
KVK	54,6	59	57,6	56,1	57,3	57,5	61,3	57,7	56,9
ULK	56,2	62,5	62,1	63,5	65,6	64,4	69,2	64,9	64,2
LBK	55,2	61	64,1	63,9	66,5	59,3	61,7	60,7	61,2
HKK	61,2	68,2	67	66,2	69,3	66,5	71,7	70	69,2
PAK	58	63,7	63	65,3	69,1	66,8	67	64,7	65,1
VYS	58,6	64,8	64,8	66,1	68,4	66,9	67,9	64,7	65,9
JHM	63,3	69,4	69,6	71,6	75,8	73,9	78,1	74,9	74,6
OLK	52,4	59,5	58	57,8	61,1	61	62,3	60,9	61,4
ZLK	55,9	60,4	61,7	63,6	67,4	64,8	71	66,9	67,9
MSK	52,9	62,3	64,8	65,1	68,1	67,4	67,9	67,5	69,8

Zdroj: vlastní zpracování a výpočty.

Příloha 7 Průměrné hrubé měsíční mzdy - bodové ohodnocení

Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců - bodové ohodnocení									
NUTS	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ČR	802	743	795	799	809	796	793	744	764
PHA	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
STČ	785	725	779	784	806	778	764	747	765
JHČ	705	676	695	701	713	691	691	648	692
PLK	750	710	737	741	748	731	743	705	717
KVK	686	651	669	672	677	655	660	623	648
ULK	726	690	714	716	730	704	715	689	691
LBK	716	666	711	717	727	713	707	695	698
HKK	699	675	684	685	694	684	694	663	681
PAK	691	665	683	683	693	678	682	652	685
VYS	687	657	681	697	707	691	684	663	683
JHM	720	700	710	726	742	733	740	726	735
OLK	678	663	677	676	690	676	680	664	680
ZLK	697	658	686	688	700	687	674	643	675
MSK	751	706	736	739	748	724	721	680	721

Zdroj: vlastní zpracování a výpočty.

Příloha 8 Míra registrované nezaměstnanosti - bodové ohodnocení

Míra registrované nezaměstnanosti v % bodové ohodnocení									
NUTS	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ČR	390	378	360	355	361	359	396	425	430
PHA	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
STČ	541	523	508	511	508	479	522	527	559
JHČ	578	543	478	479	483	443	470	479	525
PLK	529	531	500	486	488	425	449	493	563
KVK	379	333	311	296	295	281	331	357	402
ULK	224	226	208	198	197	209	269	293	305
LBK	424	436	416	386	357	308	326	386	418
HKK	510	467	438	430	460	445	459	486	527
PAK	427	400	386	394	398	360	382	412	468
VYS	437	405	390	383	384	341	357	379	418
JHM	351	335	314	308	312	313	346	374	403
OLK	322	305	302	303	321	311	300	326	347
ZLK	379	376	344	351	359	349	338	379	422
MSK	239	229	225	216	225	252	301	329	353

Zdroj: vlastní zpracování a výpočty.

